

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala rakentaa uusiutuvaa Suomea — uusiutumiskykyistä ja kestävästä ruokajärjestelmästä ja luonnonvarataloutta sekä luotettavia paikkatietoja.

Toimintaympäristön kuvaus

Suomen tulevaisuuteen vaikuttaa voimakkaasti turvallisuutta ja huoltovarmuutta uhkaava Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäyssota. Oman vaikutuksensa tuovat useat maailmanlaajuiset muutostekijät, joiden voimakkuuteen ja nopeuteen Suomi ei juuri voi vaikuttaa. Niiden seurauksiin on sopeuduttava ja niissä on nähtävissä uhkien lisäksi myös paljon uusia mahdollisuuksia. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on tunnistettu kuusi toimintaympäristön muutostekijää, jotka tapahtuvat hallinnonalasta riippumatta ja joiden arvioidaan eniten muuttavan suomalaisen ruoka- ja luonnonvarasektorin toimintaympäristöä seuraavan vuosikymmenen aikana. Muutostekijät ovat 1) ilmastomuutos, 2) nopea teknologinen kehitys, 3) kilpailu ehtyvistä luonnonvaroista, 4) globaalin talouden murros, 5) arvojen ja asenteiden muutos sekä 6) väestörakenne ja kaupungistumiskehitys.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan perustehtävät ruokaturvan, ruokaturvallisuuden ja kilpailukykyisen kotimaisen ruokajärjestelmän, huoltovarmuuden ja puhtaan veden takaamisessa, eläin- ja kasvitautien hallinnassa, luonnonvaratalouden kestävyiden ja niihin perustuvien elinkeinojen kilpailukykyyn varmistamisessa ja maaseudun elinvoimaisuuden kehittämisessä nousevat yhä tärkeämmiksi. Näiden tehtävien merkitys on edelleen korostunut Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan vuoksi.

Laadukas ja turvallinen paikkatieto ja sen hyödyntäminen ovat tärkeässä roolissa tulevaisuuden teknologiaratkaisuja kehitettäessä. Digitalisaatio ja tiedon merkityksen voimakas kasvaminen korostavat luotettavien perusrekisterien, peruspaikkatietojen ja luonnonvaratiedon käytön edistämisen merkitystä osana ministeriön tehtäväaluetta. Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa sekä turvaavat omistusta ja kansallista rahoitusjärjestelmää.

Suomi on vastuullinen globaali toimija ja sitoutunut kestävä kehityksen Agenda 2030:n toimeenpanoon. Kansainvälisen kilpailun lisääntyessä myös hallinnon merkitys vapaan kilpailun esteiden poistamisessa sekä biotalouden, uusien innovaatioiden, liiketoimintamallien ja arvonluonnin tapojen mahdollistamisessa kasvaa. Mahdollistava hallinto toimii tiiviissä vuorovaikutuksessa yksityisen sektorin kanssa ja ymmärtää kiihtyvää kehitystä sekä sen tuomia haasteita ja mahdollisuuksia. Rajalliset resurssit kyetään suuntaamaan vaikuttavammin taloudellista optimia tavoitellen sekä luomaan kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö uusiutuvalle ja kansainvälistyvälle biotaloudelle, yhteensovittaen kestävä kehitystä ja riskienhallintaa. Maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan nykyiset tehtävät luovat luontevan alustan bio- ja kiertotalouden seuraavan vaiheen toteutukseen.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan elinkeinot ovat merkittäviä uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntäjiä. Ravinnon, energian, erilaisten tuotteiden ja palveluiden tuottamiseen uusiutuvia luonnonvaroja kestävästi käyttävä biotalous luo merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia. Biotalous keinoin pyritään vähentämään riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista, ehkäisemään ekosysteemien köyhtymistä sekä edistämään luonnon monimuotoisuutta. Ministeriön toimialan menestyminen perustuu korkeatasoiseen ja laaja-alaiseen osaamiseen sekä innovaatioiden nopeaan hyödyntämiseen uusiutuvien luonnonvarojen kestävässä käytössä. Hallinnonalan tutkimus tuottaa ennakoivasti tietoa, osaamista ja innovaatioita päätöksenteon tueksi, elinkeinojen kilpailukykyyn kehittämiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

	2022 toteutuma	2023 toteutu- ma/arvio	2024 tavoite	2025 tavoite
Kokonaiskestävän ruokajärjestelmän huolto- varmuus sekä kilpailu- ja häiriönsietokyky pa- ranevat				
— Maatalouden yrittäjätulo/FWU (euroa/vuosi) ¹⁾		(33 100)	kasvaa	kasvaa
Kestävä luonnonvaratalous turvaa huoltovar- muutta, korvaa uusiutumattomien raaka-aine- iden ja energian käyttöä sekä edistää hyvin- vointia luonnosta ja luonnolle				
— Biotalousarvonlisäys, mrd. euroa ²⁾	29,4	30,5	31,7	33,0
Monipuolinen yritystoiminta sekä menestyvä maaseutu ja saaristo, monipaikkaisuus ja yh- teistyöverkostot vahvistavat yhteiskuntaa				
— Maaseutualueella sijaitsevien yritysten toimi- paikkojen osuus kaikista toimipaikoista (%) ³⁾		(34,6)	kasvaa	kasvaa
— Työllisyysaste yhteensä ³⁾		(68,4)	kasvaa	kasvaa
— maaseutualueet		(69,8)	kasvaa	kasvaa
— kaupungit		(68,0)	kasvaa	kasvaa
Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiin- teistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta				
— Sähköisten palveluiden häiriöttömyys (%)		99,9	99,9	99,9
— Tietovarastojen hyödyntäminen, kasvu edelli- sestä vuodesta (%)		-1	10	3

¹⁾ Lähde: Luke, FADN/kannattavuuskirjanpito. FWU on yrittäjäperheen työtunneista laskettu kokopäiväisesti työskentelevien yrittäjäperheen jäsenten lukumäärä (0,78 henkilöä tilaa kohti vuonna 2022). Maatalouden yrittäjätulo kuvaa keskimäärin yritystä kohti saatua tuloa vuodessa. Vuoden 2023 luku on ennuste.

²⁾ Vuosien 2023—2024 tavoite perustuu Suomen biotalousstrategiassa asetettuun tavoitteeseen: tavoitteena on kiihdyttää biotalouden arvonlisän 3 prosentin vuosikasvutaso 4 prosenttiin.

³⁾ Lähde: Tilastokeskus, maaseutuindikaattorit. Tiedot koskevat Manner-Suomea. Koko väestön työllisyysaste lasketaan 15—64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena samanikäisestä väestöstä. Vuodesta 2022 lähtien tietoja ei ole vielä saatavilla ja vuoden 2023 arviona on käytetty vuoden 2021 toteumatietoja.

Sukupuolten tasa-arvo

Maa- ja metsätalousministeriö jatkaa yhdenvertaisuuden edistämistä sekä hallituksen sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ja sisällyttämistä lainvalmisteluun, toiminnan ja talouden ohjaukseen sekä muihin tasa-arvon kannalta merkittäviin toimintoihin. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menoista noin 90 % on siirtomenoja, joilla tuetaan eri politiikkasektoreiden vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Pääsääntöisesti tukien myöntämisperusteena ei ole niiden vaikutus sukupuolten tasa-arvoon.

Maaseudulla pääosa työikäisestä väestöstä on miehiä ja varsinkin harvaan asutulla maaseudulla miehiä on huomattavasti enemmän kuin naisia. Erot ovat suurimmat nuorten aikuisten ikäluokassa. Yhteisen maatalouspolitiikan, maaseudun kehittämisen ja luonnonvaratalouden toimeenpanossa on tavoitteena huomioida eri väestöryhmien tarpeet, vaikka tukijärjestelmiä tai tukien myöntämisen perusteita ei ole rakennettu sukupuolinäkökulmasta. Esimerkiksi nuorten viljelijöiden aloitustuessa seurataan yritystoiminnan aloittaneiden sukupuolijakaumaa. Erityisesti useissa paikallisten Leader-toimintaryhmien kautta toteutetuissa hankkeissa on tavoitteena erilaisten ryhmien kuten nuorten, vanhusten, maahanmuuttajien ja työttömien osallistuminen alueen kehittämiseen. Tämä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, ehkäisee syrjäytymistä ja vahvistaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Leader-toiminnassa esimerkiksi seurataan päättävän elimen eli hallituksen sukupuolijakaumaa.

Kestävä kehitys

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala toteuttaa YK:n kestävä kehityksen Agenda 2030:n tavoitteita osana strategiaansa. Hallinnonala edistää erityisesti hiilineutraaliustavoitetta luomalla kestäviä biotalous- ja cleantech-ratkaisuja.

Rahoitusta osoitetaan esimerkiksi ympäristön tilaa, vihreää siirtymää ja uusiutuvan energian käyttöä edistäviin investointeihin 26 milj. euroa. Ympäristökorvauksiin ja luonnonmukaiseen tuotantoon kohdennetaan 275,9 milj. euroa ja ekojärjestelmätukeen vähintään 86 milj. euroa. Luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen kohdennetaan 6,1 milj. euroa. Määrärahalta toteutetaan mm. kansallista biotalousstrategiaa, kansallista metsästrategiaa sekä maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaa maa- ja metsätaloudessa. Metsäluonnon hoidon edistämiseen kohdennetaan 11,0 milj. euroa. Veteen perustuvien liiketoimintojen kehittämistä sekä vaeltavien ja uhanalaisten kalakantojen elvyttämistä tuetaan yhteensä 6,5 milj. eurolla. Puuntuotannon kestävyuden turvaamiseen kohdennetaan 35,8 milj. euroa.

Budjettilakiesitykset**Talousarvioesitykseen liittyvät hallituksen esitykset**

esityksen nimi	taloudellinen vaikutus (momentti)
Hallituksen esitys metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain muuttamisesta	30.40.44

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
30.10.40 <i>Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)</i>		
— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	117,0	117,0 ¹⁾
30.10.41 <i>Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)</i>		
— korkotukilainavaltuus	250,0	250,0
30.10.64 <i>EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)</i>		
— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	157,2	149,8 ¹⁾
30.20.43 <i>Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)</i>		
— EU-hankkeiden myöntämisvaltuus	20,0	_ ¹⁾
30.40.44 <i>Tuki puuntuotannon kestävyuden turvaamiseen (arviomääräraha)</i>		
— Avustusten myöntämisvaltuus	15,0	15,0

¹⁾ Lisäksi voidaan käyttää edelliseltä vuodelta käyttämättä jäänyttä valtuutta.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2023—2025

	v. 2023 tilinpäätös 1000 €	v. 2024 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2025 esitys 1000 €	Muutos 2024—2025	
				1000 €	%
01. Hallinto ja tutkimus	144 460	146 539	161 571	15 032	10
01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 511	24 482	22 092	-2 390	-10
05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	81 589	85 023	90 645	5 622	7
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 943	1 943	1 943	—	0
(28.) Toimintameno säästö (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	0
29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	32 209	30 652	32 652	2 000	7
40. Maa- ja elintarviketalouden sekä luonnonvaratalouden huoltovarmuuden vahvistaminen, viennin edistäminen ja arvonlisän kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	10 000	10 000	0
66. Kansainvälinen toiminta (arviomääräraha)	4 208	4 439	4 239	-200	-5
10. Maaseudun kehittäminen	497 041	486 741	481 445	-5 296	-1
40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)	135 500	114 900	122 200	7 300	6
41. Maaseutuelinkeinotoiminnan korotuki (arviomääräraha)	33 319	40 000	40 000	—	0
42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)	21 800	15 100	13 200	-1 900	-13
43. Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	74 000	74 000	74 000	—	0
(44.) Maatalouden ja maaseudun yritystoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	38 000	—	—	—	0
50. Valtionavustus maatalouden neuvontapalveluihin ja eräisiin muihin kehittämistoimiin (siirtomääräraha 3 v)	5 616	5 226	4 076	-1 150	-22
51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	2 143	2 569	2 123	-446	-17
54. Hevostalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	39 192	39 192	30 692	-8 500	-22
55. Valtionavustus 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	4 155	3 955	3 805	-150	-4
63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 300	3 450	3 000	-450	-13

	v. 2023 tilinpäätös 1000 €	v. 2024		v. 2025 esitys 1000 €	Muutos 2024—2025	
		varsinainen talousarvio 1000 €			1000 €	%
64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	139 016	188 349		188 349	—	0
20. Maa- ja elintarviketalous	1 686 800	1 770 679		1 736 382	-34 297	-2
01. Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	83 890	79 626		78 408	-1 218	-2
20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)	18 560	5 868		5 868	—	0
40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	350 000	350 000		350 000	—	0
41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	424 372	522 400		524 200	1 800	0
(42.) Turvepeltojen ilmastotoimet (siirtomääräraha 3 v)	—	—		—	—	0
43. Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 3 v)	286 560	286 816		275 716	-11 100	-4
44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	495 884	496 815		479 815	-17 000	-3
46. EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 030	11 005		11 005	—	0
47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 637	6 282		4 603	-1 679	-27
(49.) Ravinnekierätyksen edistäminen biokaasutuotannolla (siirtomääräraha 3 v)	4 000	5 000		—	-5 000	-100
60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	400	400		400	—	0
62. Eräät valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	6 467	6 467		6 367	-100	-2
40. Luonnonvaratalous	229 172	190 385		182 775	-7 610	-4
20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)	2 800	3 000		3 582	582	19
21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	15 996	14 189		14 225	36	0
22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	14 966	4 304		6 064	1 760	41
31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	8 736	7 296		6 486	-810	-11
40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)	1 801	1 541		1 541	—	0
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	4 760	3 590		3 590	—	0

	v. 2023 tilinpäätös 1000 €	v. 2024 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2025 esitys 1000 €	Muutos 2024—2025	
				1000 €	%
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	11 336	8 850	8 850	—	0
44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)	42 169	38 377	35 777	-2 600	-7
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	17 500	11 027	11 027	—	0
46. Valtionavustus Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)	45 999	43 025	41 157	-1 868	-4
47. Tuki joutoalueiden metsitykseen (siirtomääräraha 3 v)	5 400	3 490	2 500	-990	-28
50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	13 059	14 868	13 779	-1 089	-7
51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 975	10 139	9 920	-219	-2
53. Eräät luonnonvaratalouden valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	1 132	1 332	1 332	—	0
62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	32 543	25 357	22 945	-2 412	-10
64. Metsähallitus	8 696	7 244	7 090	-154	-2
50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	8 696	7 244	7 090	-154	-2
70. Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen	50 198	53 163	53 605	442	1
01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	48 198	51 163	51 605	442	1
40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)	2 000	2 000	2 000	—	0
Yhteensä	2 616 367	2 654 751	2 622 868	-31 883	-1
Henkilötyövuosien kokonaismäärä	4 400	4 452	4 324		

01. Hallinto ja tutkimus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtäviä hoitavat pääluokassa 30 budjetoiduin varoin maa- ja metsätalousministeriö, Luonnonvarakeskus, Maanmittauslaitos ja Ruokavirasto. Lisäksi hallinnonalan tehtävien hoitamiseksi on kaksi talousarvion ulkopuolista rahastoa (maatilatalouden kehittämisrahasto ja maatalouden interventiorahasto) sekä valtion liikelaitoksena toimiva Metsähallitus. Lisäksi valtionavustusta saavat organisaatiot Suomen metsäkeskus ja Suomen riistakeskus vastaavat eräistä julkisoikeudellisista tehtävistä.

Tässä luvussa on budjetoitu maa- ja metsätalousministeriön ja hallinnonalan merkittävimmän tutkimuslaitoksen Luonnonvarakeskuksen menot. Hallinnonalan tutkimus- ja asiantuntijatehtäviä on myös Ruokavirastossa (luku 30.20) ja Maanmittauslaitoksessa (luku 30.70).

Maa- ja metsätalousministeriö varmistaa ohjauksellaan, että hallinnonalan virastojen ja laitosten sekä julkisoikeudellisia tehtäviä hoitavien valtionapuorganisaatioiden toiminta tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjä toimialan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteita.

Toiminnallisen tuloksellisuuden osalta pääluokkaperustelun tavoite tarkoittaa, että

- toimintamme on vastuullista, ennakoivaa ja asiakaslähtöistä
- tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintamme tukee ennakoivasti hallinnon vaikuttavuutta ja elinkeinojen kilpailukykyä
- digitaaliset ratkaisumme ja tietovarantomme ovat turvallisia, hyvin käytettäviä, yhteentoimivia ja niitä hyödynnetään laajasti
- varaudumme häiriötilanteisiin hyvällä riskien hallinnalla sekä vahvistamalla selviytymis- ja palautumiskykyä.

Voimavarojen hallinnan osalta pääluokkaperustelun tavoite tarkoittaa, että

- henkilöstömme on osaavaa, arvostettua ja voi hyvin
- resurssimme ovat riittävät ja oikein kohdennetut.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia toimeenpanotehtäviä hoidetaan valtion aluehallinnossa (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ja aluehallintovirastoissa), joiden määrärahoja ei ole budjetoitu tässä pääluokassa. Maaseutuhallinnon tehtäviä hoidetaan valtion aluehallinnon lisäksi myös kunnissa.

Maatalous- ja maaseutupolitiikan, kalastuspolitiikan, kasvinterveyden sekä maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesitalouden toimeenpanotehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Niiden toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa momentilla 32.01.02. Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä elintarviketurvallisuuden valvonnan tehtäviä aluehallinnossa hoitavat aluehallintovirastot. Niiden toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokassa (mom. 28.40.01).

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia tehtäviä hoitavat myös Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, joka vastaa kasvinsuojelulainsäädännön toimeenpanosta (työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa mom. 32.01.08) ja Suomen ympäristökeskus, joka vastaa vesitalouden tehtävistä (ympäristöministeriön pääluokassa budjetoituja ympäristöhallinnon voimavaroja mom. 35.01.04) sekä Tulli, joka suorittaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan edellyttämiä tarkastustehtäviä sekä elintarvikeketjun valvontaviranomaisen tehtäviä (valtiovarainministeriön pääluokassa mom. 28.10.02).

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 22 092 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös ministeriön yhteydessä toimivien lautakuntien ja muiden vastaavien toimielimien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on uudistuvan ja kestävä ruoka- ja luonnonvaratalouden mahdollistaja sekä luotettavien tietovarantojen tuottaja. Vastuullinen bio- ja kiertotalous on maamme kilpailukykyyn ja hyvinvoinnin perusta.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa toiminnalleen luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan alustavat tavoitteet vuodelle 2025. Ministeriö tukee pääluokkaperusteluissa sekä luku-

jen 30.10, 30.40 ja 30.70 selvitysosassa esitettyjen *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamisesta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Bruttomenot	27 553	25 832	23 442
Bruttotulot	3 042	1 350	1 350
Nettomenot	24 511	24 482	22 092
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	12 358		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	12 229		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa sihteereiden palkkamenot (siirto momentille 23.01.02) (HO 2023)		-1
Uusien EU- ja muiden tehtävien resursointi (siirto momentille 30.20.01)		-1 500
Palkkausten tarkistukset		81
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)		-970
Yhteensä		-2 390

2025 talousarvio	22 092 000
2024 talousarvio	24 482 000
2023 tilinpäätös	24 511 000

05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 90 645 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) yhteisrahoitteisessa toiminnassa ja yhteistoiminnassa hankkeiden rahoittajien rahoitusosuuksiin sisältyvien siirtomenojen maksamiseen
- 2) talonrakennus-, maa- ja vesirakennustöihin sekä kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien perusparannuksiin
- 3) kasvinsuojeluaineiden tarkastus- ja testaustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) Luomuinstituutin toiminnan rahoittamiseen
- 5) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen
- 6) virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi määrärahan siirtoon ulkomaille vähäisten rahoitusennakoiden maksamiseen kehitysyhteistyön kohdalle edellyttäen, että vastaava meno veloitetaan momentin 24.30.66 määrärahasta
- 7) maatilayritysten osaamisverkoston (AgriHubi) toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen ja toiminnan rahoittamiseen

8) viraston toimintaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 1 500 000 euroa lupamenettelyjen ja viranomaisuudistusten voimavaroihin (REPowerEU) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luonnonvarakeskuksen *tehtävänä* on toimialallaan:

- harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- tuottaa tietoa ja asiantuntijapalveluita yhteiskunnallisen päätöksenteon sekä viranomaistoiminnan tueksi
- harjoittaa tiedon ja teknologian siirtoa
- tuottaa toimialaansa kuuluvia tilastoja, jollei tehtävä kuulu muulle viranomaiselle
- ylläpitää toiminnassaan tarvittavia rekistereitä
- hoitaa geenivarojen monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyviä tehtäviä
- edistää kansainvälistä yhteistyötä
- hoitaa ne muut tehtävät, jotka erikseen säädetään tai maa- ja metsätalousministeriö määrää sen suoritettaviksi.

Luonnonvarakeskus tukee toiminnallaan pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman REPowerEU-luvun tuloilla rahoitetaan puhtaan energian ja materiaali-
virtojen T&K-hanketta.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Luonnonvarakeskukselle vuodelle 2025 luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet.

Luonnonvarakeskuksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2023 tilinpäätös			2024 arvio			2025 arvio		
	Kust. ¹⁾ 1 000 €	Tuotot ²⁾ 1 000 €	Htv	Kust. ¹⁾ 1 000 €	Tuotot ²⁾ 1 000 €	Htv	Kust. ¹⁾ 1 000 €	Tuotot ²⁾ 1 000 €	Htv
Tutkimus- ja asiakkuusprosessi	113 680	57 227	1 016	114 500	58 000	1 015	114 650	57 200	987
Viranomaisprosessi	31 397	7 116	264	31 500	7 200	264	31 650	7 100	256
Tilastoprosessi	5 039	502	47	5 250	500	48	5 200	500	47
Yhteensä	150 116	64 845	1 327	151 250	65 700	1 327	151 500	64 800	1 290

¹⁾ Kustannuslaskennassa tukitoimintoihin kohdistuneet tuotot on huomioitu kustannuksia pienentävänä tekijänä n. 2,0—2,5 milj. euroa/v.

²⁾ Vain suoraan ydintoimintaan kohdistuneet tuotot.

Luonnonvarakeskuksen tunnusluvut

	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 tavoite
Vaikuttavuus			
Referoidut tieteelliset julkaisut, kpl	646	630	630
Luottamus- ja maineindeksi			
— Media (1—5)	-	3,50	-
— Yritykset (1—5)	-	3,50	-
— Kansalaiset (1—5)	-	3,40	-
— Päättäjät (1—5)	-	3,50	3,50
— Tutkimuskumppanit (1—5)	-	3,50	3,45
Toiminnallinen tehokkuus			
Ydintoimintojen kokonaiskustannukset 1 000 €/kokonaishtv	113	114	117
Referoidut tieteelliset julkaisut/tutkijahtv	1,0	0,9	0,9
Muut julkaisut/tutkijahtv	1,0	1,1	1,1
Tuotokset ja laadunhallinta			
Muut julkaisut (sis. ammattiyleisölle ja suurelle yleisölle suunnatut julkaisut), kpl	696	750	750
Tilastojulkistusten määrä, kpl	177	180	180
Annetut lausunnot, kpl	536	350	350
Valiokuntakuulemiset, kpl	56	60	60
Tilastojulkistusten virheettömyys, %	88	98	98
Voimavarat			
Tohtoreiden osuus (%) tutkijoista	65	66	66
Työtyytyväisyysindeksi	3,84	3,86	3,86

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Bruttomenot	151 258	149 823	156 945
Bruttotulot	66 198	64 800	66 300
Nettomenot	85 060	85 023	90 645
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	14 895		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 424		

Bruttotulot ovat yhteensä 66 300 000 euroa, tästä on yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja 44 000 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 8 000 000 euroa, EU-maataloustukia 600 000 euroa sekä muita tuloja 13 700 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	168	150	170
— muut tuotot	-	-	-
Tuotot yhteensä	168	150	170
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	106	90	95
— osuus yhteiskustannuksista	86	60	75
Kustannukset yhteensä	192	150	170
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-24	-	-
Kustannusvastaavuus, %	88	100	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	8 229	7 850	7 830
— muut tuotot	3	-	-
Tuotot yhteensä	8 232	7 850	7 830
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	4 608	4 100	4 090
— osuus yhteiskustannuksista	3 065	2 450	2 440
Kustannukset yhteensä	7 673	6 550	6 530
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	559	1 300	1 300
Kustannusvastaavuus, %	107	120	120

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	25 606	28 500	26 300
— EU:lta saatava rahoitus	9 247	8 500	10 500
— muu valtiontalouden ulkopuolinen rahoitus	7 897	7 800	7 800
Tuotot yhteensä	42 750	44 800	44 600
Hankkeiden kokonaiskustannukset	71 855	70 600	72 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-29 105	-25 800	-27 400
Omarahoitusosuus, %	41	37	38

Määrärahaa noin 600 000 euroa käytetään kalakantojen hoitamiseksi arvokalojen sopimuskasvatukseen ja istutuksiin.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 90 545 000 euroa, josta kansainvälisiä jäsenmaksuja noin 40 000 euroa, ja siirtomenojen osuudeksi 100 000 euroa.

Määrärahaa käytetään arviolta 62 000 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Enonkosken kalanviljelylaitoksen säilyminen ja sen toiminnan vahvistaminen	500
EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen (siirto momentilta 32.20.50)	1 896
EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen (siirto momentilta 32.20.50) (v. 2024 rahoitus)	-1 896
Jokioisten kotieläintuotannon infrastruktuurin uudistaminen (siirto momentilta 30.01.22)	4 000
Jokioisten tutkimusnavetan laitehankinnat	-350
Kotieläintutkimuksen infran kehittäminen	-500
Kotieläintutkimuksen infran kehittäminen	1 000
Maatalouden ympäristöseuranta, CAP-suunnitelmakauden rahoitus	-470
Maatalouden ympäristöseuranta, CAP-suunnitelmakauden rahoitus (siirto momentilta 30.10.45)	700
Puhdas energia ja materiaalivirtojen T&K-rahoitus (REPowerEU T&K) aikaistus	500
Tutkimuslaitosten post doc -ohjelma	930
Palkkausten tarkistukset	212
Toimintameno säästö (Lisätoimet 2024)	-60
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-840
Yhteensä	5 622

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	90 645 000
2024 talousarvio	85 023 000
2023 tilinpäätös	81 589 000

22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 943 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) virastoilta, laitoksilta tai muilta organisaatioilta hankittavista, maa- ja metsätalousministeriön toimialan strategista ohjaamista ja kehittämistä tukevista tutkimuksista, selvityksistä sekä arvioinneista aiheutuviin kuluihin ja muihin kulutusmenoihin sekä tutkimuksiin ja selvityksiin liittyvien valtionavustusten myöntämiseen

2) enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa on otettu huomioon tuloina valtion virastojen ja laitosten osuudet yhteistutkimushankkeisiin sekä EU:lta saatava tutkimusrahoitus.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalta hankitaan tutkimustietoa pääluokkaperusteluissa todettuja vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita tukevan päätöksenteon tueksi.

Määrärahalta rahoitetaan EU:n tutkimus- ja kehittämisohjelmiin (Horisontti Eurooppa kumppanuudet, Life) liittyvien suomalaisten hankkeiden kansallisia rahoitusosuuksia. Muiden valtion virastojen ja laitosten rahoitusosuudet tästä määrärahasta rahoitettaviin maa- ja metsätalousministeriön kokonaisvastuulla oleviin yhteistutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille. EU:n rahoitusosuudet tutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille, jolloin momentin tulokertymäksi arvioidaan noin 200 000 euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 1 652 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 291 000 euroa.

Määräraha käytetään kokonaisuudessaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

2025 talousarvio	1 943 000
2024 talousarvio	1 943 000
2023 tilinpäätös	1 943 000

(28.) *Toimintameno säästö* (siirtomääräraha 2 v)

29. *Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 652 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	2 000
Yhteensä	2 000

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	32 652 000
2024 talousarvio	30 652 000
2023 tilinpäätös	32 209 058

40. *Maa- ja elintarviketalouden sekä luonnonvaratalouden huoltovarmuuden vahvistaminen, viennin edistäminen ja arvonlisän kehittäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää elintarvikeviennin edistämiseen ja ruoka-alan arvoketjun kehittämiseen, kasvu- ja kuiviketurpeen sekä energiaturpeen huoltovarmuuden edistämiseen ja metsäsektorin arvonlisän kasvattamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 6 000 000 ja kulutusmenojen osuudeksi noin 4 000 000 euroa.

2025 talousarvio	10 000 000
------------------	------------

66. Kansainvälinen toiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 239 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvien sekä kulutusmenoluonteisten jäsenmaksujen että rahoitusosuuksien maksamiseen muissa maissa ja Suomessa toimiville kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisistä sitoumuksista aiheutuviin maksuihin

2) enintään 1 600 000 euroa Euroopan metsäinstituutin perusrahoitukseen

3) enintään 50 000 euroa muihin harkinnanvaraisiin maksuihin ja valtionavustuksiin.

Määräraha budjetoidaan kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena ja siirtomenoina maksettavien jäsenmaksujen sekä rahoitusosuuksien osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella.

Selvitysosa: Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 4 139 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 100 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vapaaehtoisten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien vähentäminen (Lisätoimet 2024)	-200
Yhteensä	-200
2025 talousarvio	4 239 000
2024 talousarvio	4 439 000
2023 tilinpäätös	4 208 323

10. Maaseudun kehittäminen

Selvitysosa: Tämä selvitysosa on luvuille 30.10 ja 30.20.

*Toimintaympäristö**Kriisit lisäävät toimintaympäristön epävarmuutta*

Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen ja Gazan sota ovat heikentäneet maa- ja elintarviketalouden toimintaympäristön ennustettavuutta sekä entisestään korostaneet varautumisen ja huoltovarmuuden merkitystä. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti tuotantopanosten ja maataloustuotteiden hintaan. Polttoaineiden, lannoitteiden ja niiden raaka-aineiden sekä rehukomponenttien, kuten täydennysvalkuaisen, kotimaisuusastetta on tarpeen lisätä. Huoltovarmuuden ohella tämä tukisi ilmasto- ja ympäristötavoitteita. Tuotantopanosten lisäksi osaavan työvoiman saatavuus ja riittävän kausityövoiman varmistaminen etenkin puutarhataloudessa ovat merkityksellisiä tekijöitä kotimaisen tuotannon ylläpitämisessä.

Suomi on Euroopan maaseutumaisin maa

Suomen pinta-alasta valtaosa on maaseutua. Maaseudulla asuu vakinaisesti noin kolmannes väestöstä. Väestökehityksen seuranta pohjautuu pysyvää asutusta kuvaavaan tilastoituun väkilukuun, joka perustuu vuoden viimeisen päivän tilanteeseen. Siinä ei huomioida ihmisten liikkuvuutta. Monipaikkaisuuden puuttuvan tietoperustan vuoksi yhteiskunnan suunnittelu ja palvelurakenteet sekä erilaiset järjestelmät eivät ota tarpeeksi hyvin huomioon lisääntyvää liikkumisesta ja työnteon tapojen moninaistumisesta johtuvaa monipaikkaisuutta. Maaseutu- ja saaristoalueiden kannalta tämä on ongelmallista, koska maaseudun tilastoitu väkiluku on vähentynyt jo pitkään, vaikka kausiväestö

on viime vuosikymmeninä kasvanut voimakkaasti erityisesti harvaan asutulla maaseudulla. Monipaikkainen työskentelytapa on lisääntynyt merkittävästi ja sen arvioidaan lisääntyvän edelleen. Maaseudulla on kausittain edelleen yli 1,1 milj. ihmistä enemmän kuin tilastoidun väkiluvun perusteella on arvioitu.

Maaseutualueet toimivat sekä yritystoiminnan että vakituisen ja vapaa-ajan asumisen ympäristönä. Maaseutualueiden mahdollisuudet liittyvät yritystoiminnan monipuolistumiseen sekä biotalouden kestävään ja monipuoliseen hyödyntämiseen. Maaseutualueilla on keskeinen merkitys yhteiskunnallisten ja globaalien haasteiden ratkaisussa. Ilmastonmuutoksen torjunnassa ja siihen sopeutumisessa maaseutualueilla on keskeinen merkitys sekä maankäyttösektorin että elinkeinotoiminnan osalta. Maaseutualueet mahdollistavat hyvät edellytykset vihreän siirtymän voimistamiseen niin toimintamahdollisuuksien kuin resurssien osalta. Yrittäjyyden ja asumisen mahdollisuuksien entistä parempi hyödyntäminen edellyttää sitä, että eri hallinnonalojen yhteistyöllä varmistetaan maaseudun hyvä saavutettavuus sekä perusrakenteiden ja palvelujen toimivuus. Maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseksi ja palveluiden turvaamiseksi tarvitaan yhteiskunnan tuen lisäksi innovaatioita ja uusyrittäjyyttä sekä omaehtoista paikallista kehittämistä.

Maaseutualueiden elinkeinorakenteet vaihtelevat maaseututyypeittäin ja alueittain. Ydinmaaseudulla ja kaupunkien läheisellä maaseudulla elinkeinorakenne on monipuolinen ja työllistymisen mahdollisuudet ovat paremmat kuin harvaan asutulla maaseudulla. Mikro- ja pienyritysten määrä on kasvanut erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla. Harvaan asutulla maaseudulla elinkeinorakenne on yksipuolisempi ja haavoittuvampi ja työllistymisen mahdollisuudet heikommat. Samanaikaisesti monilla maaseutuyrityksillä on puutetta ammattitaitoisesta työvoimasta. Maaseutualueiden tilanne on parempi Etelä- ja Länsi-Suomessa kuin Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Monet maamme haasteista korostuvat maaseudulla. Vanhusten osuus väestöstä kasvaa erityisesti harvaan asutuilla maaseutualueilla. Maaseudun alhaisempi tulotaso sekä pitkät etäisyydet ja harva asutus vaikeuttavat mm. palvelujen ylläpitoa. Toimintakykyiset maaseutu- ja saaristoalueet auttavat yhteiskuntaa vastaamaan mitä moninaisimpiin haasteisiin, liittyivät ne sitten turvallisuushkiin, muuttuvaan ilmastoon tai odottamattomiin pandemioihin.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti laaditaan maaseutupoliittinen selonteko, joka täsmentää tavoitteet ja poikkihallinnolliset toimet erilaisten maaseutu- ja saaristoalueiden elinvoiman uudistumiselle, asuttavuuden, palveluiden, infrastruktuurin, yrittäjyyden, kansalaistoiminnan edellytyksille sekä suomalaisen yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden vahvistamiselle.

Kotimainen maataloustuotanto on ruokajärjestelmän perusta

Suomen ruokajärjestelmä perustuu kotimaiselle maataloustuotannolle, jonka merkitys on entisestään korostunut viimeaikaisten kriisien yhteydessä. Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti laaditaan suomalaisen ruuantuotannon pitkän aikavälin strategia ja elintarvikevientiä lisäävä ruoka-alan kasvuohjelma, jotka muodostavat Kestävä ja kannattava ruokajärjestelmä - kokonaisuuden. Strategiatyössä luodaan visio siitä, millainen ruokajärjestelmä Suomessa on vuonna 2040, mitä toimenpiteitä sen saavuttamiseksi tarvitaan ja millaisiin muutoksiin on syytä varautua.

Tuotannon jatkuvuuden turvaaminen edellyttää tuotannon kannattavuuden parantumista nykytilanteesta. Pitkäjänteinen kannattavuuden turvaaminen edellyttää sitä, että markkinatuottojen osuus viljelijöiden kokonaistuloista olisi nykyistä suurempi.

Käytetyistä elintarvikkeista 80 % on kotimaisia, mutta niiden tuottamiseen tarvitaan monia tuontipanoksia (mm. täydennysvalkuaisista, öljyä, lannoitteita ja kasvinuojeluaineita, koneita ja laitteita sekä niiden varaosia). Maataloutta harjoitetaan edelleen koko maassa, vaikka tuotanto on viime vuosina keskittynyt tuotanto-oloiltaan suhteellisesti edullisimmille alueille. Maatilojen määrä on vähentynyt ja tilakoko kasvanut jo vuosikymmenien ajan. Tuotantomäärät ja peltoala ovat säilyneet suhteellisen vakaina.

Keskeisten tuotteiden tuotantomäärät vastaavat likimain kotimaista kulutusta lukuun ottamatta naudan- ja lampaanlihan, rukiin ja sokerin tuotantoa sekä valkuais- ja öljykasvien tuotantoa. Merkittävä määrä eläinten ruokintaan tarvittavasta täydennysvalkuaisesta joudutaan tuomaan, mikä on huoltovarmuuden kannalta ongelmallista.

Maataloudessa tarvitaan panostusta rakenteen kehittämiseen ja kannattavuuden ylläpitämiseen

Maatalouden rakennekehityksen arvioidaan jatkuvan edelleen. Tilamäärä vähenee, tuotanto tehostuu ja keskittyy suurempiin tuotantoyksiköihin ja jossain määrin myös alueellisesti. Keskimääräinen peltoala on kasvanut 25 hehtaarilla vuodesta 2000 ollen vuonna 2023 noin 53 hehtaaria (luomutilat noin 75 ha). Vastaavasti myös kotieläintalouden tuotantoyksiköiden koko kasvaa ja tuotannossa otetaan käyttöön uutta teknologiaa.

Suhteellisen kilpailukyvyyn säilyttäminen edellyttää, että maatalouden rakenne- ja tuottavuuskehitys on vähintään yhtä nopeaa kuin keskeisissä kilpailijamaissa. Rakennetuilla on keskeinen merkitys investointien edistäjänä. Osa maataloista lisää maataloilla harjoitettavan muun yritystoiminnan määrää maataloustuotannon kasvattamisen tai erikoistumisen sijaan, mikä näkyy muuta yritystoimintaa harjoittavien maatalojen suhteellisen osuuden kasvuna.

Nuorten viljelijöiden kannustaminen tilanpidon jatkajiksi on erityisen tärkeää. Maatalouden riittävä kannattavuus ja kilpailukyky ja sen parantaminen ovat kotimaisen alkutuotannon säilymisen kulmakiviä. Tämä varmistaa myös sen, että ruoan alkuperä pystytään jäljittämään mahdollisimman hyvin. Riittävä kannattavuus on myös edellytys tuotantoa kehittäville investoinneille. Investoinnit parantavat tuotannon tehokkuutta, luonnonvarojen kestävästä käytöstä, ympäristön tilaa sekä ilmaston muutoksen hidastamista ja siihen sopeutumista.

Maatalouden taloudellinen toimintaympäristö on vaikeammin ennakoitavissa kuin aiemmin, koska tuotteiden ja tuotantopanosten hintojen vaihtelu on aikaisempaa suurempaa. Viimeaikaiset kriisit ovat entisestään heikentäneet ennakoitavuutta. Viime vuosina tuotantopanosten hinnat ovat nousseet tuotteiden hintoja nopeammin, mikä on heikentänyt tuotannon kannattavuutta erityisesti kotieläintaloudessa.

Epävarmassa toimintaympäristössä maa- ja puutarhatalousyrittäjien osaamisen ja yhteistyön merkitys korostuvat. Osaamista kehittämällä voidaan maa- ja puutarhatalouden kannattavuutta parantaa markkinaehtoisesti mm. tuotantoa ja tuottoa kasvattamalla sekä kustannuksia alentamalla ja tuotantopanosten hintoihin vaikuttamalla (kilpailuttaminen, yhteisostot, vuokraus tai leasing hankinnan sijaan, yhtiöittäminen). Kilpailutilanteesta johtuen maatalojen mahdollisuudet parantaa kannattavuutta markkinaehtoisesti ovat kuitenkin rajalliset. Venäjän hyökkäyssodan Ukrainaan sekä Gazan sodan kaltaiset tapahtumat ovat nostaneet esiin myös uusia, ennakoimattomia haasteita ja riskejä myös ruuan tuotannolle. Uudenlainen epävarmuus hankaloittaa elintarvikemarkkinoiden ennakoitua ja edellyttää panostuksia tuotanto- ja kuljetusketjujen toimivuuden varmistamiseen.

Maataloustuotannon kannattavuuteen vaikuttavat myyntitulojen ja kustannusten ohella keskeisesti maatalouden EU:n rahoittamat ja kansalliset tuet. Niiden osuus maa- ja puutarhatalouden liikevaihdosta on noin kolmannes. Tukikokonaisuus on rakennettu siten, että se on eri tuotantosuuntien ja alueiden kannalta mahdollisimman tasapainoinen. Viljelijöiden tulotasoon ja tuotannon kannattavuuteen vaikutetaan erityisesti EU:n suorien tukien (mom. 30.20.41), luonnonhaittakorvausten (mom. 30.20.44) ja maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien (mom. 30.20.40) avulla.

Vuosien 2023—2025 pinta-ala- ja eläinperusteiset tuet ja niiden EU-osuudet (milj. euroa)¹⁾

	2023 ²⁾ arvio	2024 arvio	2025 arvio
Eläinten hyvinvointikorvaukset (30.10.43)	74,0	74,0	74,0
— valtion osuus	42,2	42,2	42,2
— EU:n osuus	31,8	31,8	31,8
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (30.20.40) ²⁾	354,8	348,0	346,0
EU-tulotuki (30.20.41) ²⁾	520,6	522,4	523,0
Ympäristökorvaukset ja luonnonmukainen tuotanto (30.20.43)	275,6	275,9	275,9
— valtion osuus	157,1	157,3	157,3
— EU:n osuus	118,5	118,6	118,6
Luonnonhaittakorvaukset (30.20.44)	495,9	496,8	496,8

	2023 ²⁾ arvio	2024 arvio	2025 arvio
— valtion osuus	418,9	420,7	420,7
— EU:n osuus	77,0	76,1	76,1
Yhteensä pinta-ala ja eläintuet	1 720,9	1 717,1	1 715,7
— valtion osuus	973,0	968,2	966,2
— EU:n osuus	747,9	748,9	749,5
— EU:n osuus, %	43	44	44

1) Taulukossa on tarkasteltu vuosiin 2023—2025 kohdistuvaa tukea. Tuen maksu voi jakautua ao. tukivuoden alusta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun.

2) Lisäksi vuonna 2023 oli käytössä momentille 30.10.44 osoitettua maatalouden ja vesiviljelyn määräaikaista kustannustukea 31 milj. euroa sekä maataloustuottajille Euroopan unionin varoista (momentti 30.20.41) maksettavan kriisituen kansalliseen lisäosaan tarkoitettua rahoitusta enintään 8,539 milj. euroa.

Suomen CAP-suunnitelma 2023—2027

Suomen CAP-suunnitelma 2023—2027 koostuu yhteisen maatalouspolitiikan suorista tuista, sektoritoimista sekä Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maakunnan maaseudun kehittämistoimenpiteistä. Päätehtäviksi on kiteytetty aktiivisen ruuantuotannon turvaaminen, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisaus ja uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistaminen. Suorissa tuissa merkittävä osa rahoituksesta käytetään Suomessa tarkasti kohdennettuihin toimiin kuten tuotantosidonnaiseen tukeen, nuorten viljelijöiden tukeen ja uusiin ekojärjestelmiin. Markkinatoimilla edistetään esimerkiksi toimijoiden välistä yhteistyötä alkutuotannossa. Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat mm. ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaukset, eläinten hyvinvointikorvaukset, luonnonhaittakorvaukset, maatalouden investointien rahoitus, kehittämishankkeet, yritysrahoitus ja Leader-toiminta. Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat myös osaamisen kehittäminen, innovaatiot sekä digitalisaatio.

Kilpailukykyä kuluttajälähtöisyydellä, osaamisella, innovaatiolla ja tutkitun tiedon hyödyntämisellä

Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän kaikkien ruokajärjestelmän toimijoiden vahvaan osaamiseen sekä innovaatioiden kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon. Innovaatioita ovat mm. uudet biotalouden tuotteet, uudet tuotantoteknologiat ja uudet ympäristöystävälliset tuotantotavat. Kilpailukykyä voidaan lisätä kasvattamalla tuotannon jalostusarvoa, viennin kasvattamisella tai erikoistumalla esimerkiksi luomutuotantoon. Myös luonnontuoteala on kasvava sektori, joka tarjoaa erilaisia hyvinvointihyötyjä ja kaupallisia mahdollisuuksia.

Elintarvikesektori on teollisuuden aloista neljänneksi suurin. Kaikkiaan ruoka-ala työllistää Suomessa noin 340 000 henkeä eli 13 % työllisestä työvoimasta. Elintarvikkeiden jalostus on Suomessa polarisoitunut. Muutamalla suurella yrityksellä on alalla vahva rooli, vaikka henkilöstömäärällä mitattuna alan yrityksistä 99 % lukeutuu alle 250 henkilöä työllistäviin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Ruokajärjestelmän kannalta keskeistä on, että alalla on riittävästi vahvoja, innovatiivisia, kasvuhaluja ja kilpailukykyisiä yrityksiä. Ruokaketjun ruokahävikin määrä on tarkoitus puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Ruokahävikin kokonaismäärän elintarvikeketjussa arvioidaan olevan 350—380 milj. kiloa.

Kuluttajien valinnat ja ruokaosaaminen vaikuttavat vahvasti ruokajärjestelmään ja sen tulevaisuuteen. Entistä useammin kuluttajien ostopäätösten perusteena ovat oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella myös tuotantolähtöisten hyvinvointi sekä tuotantoketjun ympäristökuormituskysymykset sekä sosiaaliset näkökulmat ja työllisyyskysymykset. Ruokajärjestelmä on monipuolistunut ja kansainvälistynyt ja toisaalta kiinnostus mm. lähi- ja luomuruokaan on kasvanut. Ruoan alkuperä, tuotantotavat, ilmastovaikutukset, turvallisuus ja terveellisyys kiinnostavat kuluttajia. Kuluttajahintojen nousu on jossain määrin muuttanut kulutustottumuksia. Viestinnän ja ruokakasvatuksen kautta voidaan lisätä tietoa vastuullisesta ja kestävästä ruokajärjestelmästä.

Ruokamarkkinoiden globalisoituminen tuo haasteita hallita ruokajärjestelmän riskejä kuten tauteja, jotka leviävät elintarvikkeiden, elävien eläinten tai eläintuotteiden sekä kasvien välityksellä maista, joiden tauti- ja hygieniatilanne on heikko tai joiden tuotanto-olosuhteet ovat sellaiset, että näitä riskejä ei pystytä täysin hallitsemaan. Valveutuneet

kuluttajat edellyttävät vastuullista toimintaa kaupalta, teollisuudelta ja alkutuotannolta. Ruokajärjestelmän eri osat kytkeytyvät monin tavoin toisiinsa, ja tällöin yhden osapuolen menestyminen vaikuttaa muidenkin osapuolien menestymiseen. Tätä kokonaisuutta ohjataan ruokapolitiikalla.

Maaseutualueet tarjoavat ratkaisuja ympäristön tilaan ja ilmastonmuutoksen liittyviin haasteisiin

Maatalouden ravinnepäästöt maaperään ja vesistöihin ovat vähentyneet maaseuturahaston toimenpiteiden, ympäristötietoisuuden ja -osaamisen lisääntymisen, kulutustottumusten muutosten sekä uusien tarkennettujen tuotantomenetelmien ja luomutuotannon lisääntymisen seurauksena. Ilmastonmuutos, luonnonvarojen määrä ja laatu, kaavoitus ja muu yhdyskuntarakenteen ohjaus sekä energian tuotantotavat vaikuttavat olennaisesti myös ruokajärjestelmän ja maaseutualueiden kehitykseen. Tulevaisuudessa tärkeinä haasteina säilyvät ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen. Ne edellyttävät ratkaisuja, jotka vaikuttavat maankäyttöön, energian kulutukseen, ravinteiden kierrätykseen, maataloustuotantoon ja tuotantotekniikkaan. Ilmastokestävässä ruokajärjestelmässä huomioidaan kaikki kestävyysnäkökulmat: sosiaalinen, taloudellinen, kulttuurinen ja ekologinen kestävyys. Maaseuturahaston toimenpiteillä tuetaan Suomen hallituksen tavoitetta hiilineutraalista Suomesta.

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteiden mukaisesti maatalousperäisten energialähteiden tuotanto ja käyttö lisääntyvät lähivuosina. Erityisiä painopisteitä ovat hajautetun biokaasutuotannon edistäminen sekä ravinteiden kierrätys osana biokaasun tuotantokokonaisuutta. Maailmanlaajuiset kriisit tulevat nopeuttamaan ja voimistamaan tätä kehitystä.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2025 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti maaseudun kehittämisen (luku 30.10) ja maa- ja elintarviketalouden (luku 30.20) politiikkasektoreille seuraavat pääluokkaperusteluissa esitettyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet ja tunnusluvut. Määrärahat näiden tavoitteiden edistämiseen on budjetoitu lukujen 30.10 ja 30.20 momenteille.

Kokonaiskestävä ruokajärjestelmän huoltovarmuus sekä kilpailu- ja häiriönsietokyky paranevat:

- kaikille on riittävästi turvallista ja terveellistä ruokaa
- suomalaisen ruuan kysyntä ja viennin arvo kasvavat
- tuotantopanosten saatavuus turvataan, omavaraisuusaste nousee ja ne säilyvät korkealaatuisina ja turvallisina
- kuluttaja- ja markkinalähtöinen ruokajärjestelmä toimii kannattavasti, oikeudenmukaisesti ja vastuullisesti
- maatalouden rakenne kehittyy, tuottavuus paranee ja elintarvikeomavaraisuusaste säilyy korkeana
- eläintaudit ja kasvintuhoojat ja niihin liittyvät riskit ovat hallinnassa
- eläinten hyvinvointi on korkealla tasolla ja mikrobilääkeresistenssi on hallinnassa.

Maa- ja elintarviketalous

	2021	2022	2023	2024—2025 tavoite
Maataloustuotannon arvo (milj. euroa) ¹⁾	4 278	5 406	5 021	kasvaa
Elintarviketuotannon bruttoarvo yhteensä (milj. euroa) ²⁾	32 576	36 104	37 408	kasvaa
Elintarvikeviennin arvo (milj. euroa) ³⁾	1 796	2 303	2 159	kasvaa
Kotimaisen tuotannon osuus (%) kulutuksesta				
— liha yhteensä (%) ⁴⁾	83	83	82	nykytasoa
— maitotuotteet yhteensä (%) ⁴⁾	73	72	73	nykytasoa

	2021	2022	2023	2024—2025 tavoite
— viljat yhteensä (%) ⁵⁾	91	133	108	nykytaso
— tomaatti (%) ⁶⁾	61	59	57	kasvaa
Maatalouden yrittäjätulo/FWU (euroa/vuosi) ⁷⁾	28 800	47 700	33 100	kasvaa
Maatilojen keskipinta-ala (ha) ⁸⁾	51	52	53	kasvaa
Maatilojen investointien määrä (milj. euroa) ⁹⁾	1 132	1 007	-	kasvaa
Maatalouden monimuotoisuuden ja maiseman hoidon sopimusala (ha) ¹⁰⁾	32 912	34 342	27 705	46 000
Luomutuotannon määrä				
— maito (milj. litraa) ¹¹⁾	80,9	80,7	73,3	kasvaa
— naudanliha (milj. kg) ¹¹⁾	3,5	3,4	3,6	kasvaa
— kananmunat (milj. kg) ¹¹⁾	5,3	6,0	4,4	kasvaa
— kaura (milj. kg) ¹¹⁾	58,2	106,5	86,6	kasvaa
— luomueläintilojen lukumäärä (kpl) ¹²⁾	1 148	1 145	1 039	kasvaa
— luomutuotannon sitoumusala yhteensä (ha) ¹³⁾	303 715	313 892	280 897	kasvaa
Elintarvikealan mikro- ja pienyritysten ¹⁴⁾				
— lukumäärä (kpl)	2 268	2 329	2 329	kasvaa
— tuotannon jalostusarvo (milj. euroa)	671	672	672	kasvaa

1) Lähde: Luke, FADN/kannattavuuskirjanpito. Sisältää myyntituottojen lisäksi myös omaan ruokatalouteen, rehukäyttöön ja jatkojalostukseen käytettyjen tuotteiden arvon sekä varastonmuutokset. Vuoden 2023 luku on ennuste.

2) Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpidon tulot ja tuotanto, yritysten tilinpäätösaineisto, teollisuuden ja palvelualojen liikevaihtokuvaajat, maatalouden taloustilit. Maatalouden, elintarviketeollisuuden, ravitsemistoiminnan sekä tukku- ja vähittäiskaupan tuotannon bruttoarvo. Vuoden 2023 luku on ennakkotieto.

3) Lähde: Luke. Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden ulkomaankauppatilasto, pois lukien sokerikemian ja tärkkelysjohdannaiset tuotteet.

4) Lähde: Kantar TNS Oy/Luke.

5) Lähde: Luke/VYR: Satokausittainen viljatase. Luvut sisältävät viljat: vehnä, ruis, ohra ja kaura sekä niiden kaikki kotimaiset käyttökohteet. Vuoden 2023 luku on arvio.

6) Lähde: Luke ravintotase. Vuoden 2023 luku on ennakkotieto.

7) Lähde: Luke, FADN/kannattavuuskirjanpito. FWU on yrittäjäperheen työtunneista laskettu kokopäiväisesti työskentelevien yrittäjäperheen jäsenten lukumäärä (0,78 henkilöä tilaa kohti vuonna 2022). Maatalouden yrittäjätulo kuvaa keskimäärin yritystä kohti saatua tuloa vuodessa. Vuoden 2023 luku on ennuste.

8) Lähde: Luke

9) Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito/Luke. Vuosien 2021—2022 tiedot ovat ennakkotietoja. Vuoden 2023 lukua ei ole vielä saatavilla.

10) Lähde: Ruokavirasto: CAP-suunnitelman tavoitteena, että vuonna 2027 pinta-ala olisi 46 000 ha.

11) Lähde: Luke tilastotietokanta, 2024

12) Lähde: Ruokavirasto/luomuvälvonta (sisältää myös siirtymävaiheen pinta-alan).

13) Lähde: Ruokavirasto. Luonnonmukaisessa tuotannossa ja sen siirtymävaiheessa oleva peltopinta-ala. CAP-suunnitelman tavoitteena, että vuonna 2027 luonnonmukaisen tuotannon ala olisi 577 200 ha.

14) Lähde: Tilastokeskus. Vuoden 2023 luku on arvio. Tilastointimenetelmä muuttunut, tässä uuden tilastoinnin lukusarja.

Ruokajärjestelmän ympäristökestävyys

	2000—2006 keskim.	2007—2013 keskim.	2014—2022 keskim.	2023—2025 tavoite
Valtakunnallinen typpitase, kg N/ha ¹⁾	53,8	46,3	48,9	<46,0
Valtakunnallinen fosforitase, kg P/ha ¹⁾	7,6	4,0	4,6	<5,0
Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ²⁾	6,3	6,2	6,3	<6,2

	2000—2006 keskim.	2007—2013 keskim.	2014—2022 keskim.	2023—2025 tavoite
Maatalouden maankäyttösektorin kasvihuonekaasupäästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ³⁾	8,3	8,4	8,0	<9,6
Maatalouden ammoniakkipäästöt kt/vuosi ⁴⁾	35,4	34,7	31,4	<28,0

¹⁾ Lähde: Luonnonvarakeskus, Agrikaattori. Typpi- ja fosforitase kuvaavat peltohehtaarille käytetyistä panoksista tulevien ja lopputuotteisiin sitoutuneiden ravinemäärien erotusta. Tavoite perustuu CAP-suunnitelmaan.

²⁾ Lähde: Tilastokeskus Kasvihuonekaasut 2022, viralliset tiedot. Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöiksi luetaan metaanipäästöt kotieläinten ruuansulatuksesta ja lannankäsittelystä, dityppioksidipäästöt lannankäsittelystä ja viljelymaasta sekä kalkituksen hiilidioksidipäästöt.

³⁾ Lähde: Tilastokeskus Kasvihuonekaasut 2022, viralliset tiedot. Maatalouden maankäyttösektorin (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätaloussektori) kasvihuonepäästöjä ovat viljelymaasta ja ruohikkoalueilta syntyvät hiilidioksidipäästöt.

⁴⁾ Lähde: Kaukokulkeutumissopimukselle toimitettu inventaarioraportti — Finland's Informative Inventory Report, IIR 2024, Part 5 Agriculture.

Elintarvikkeiden ja tuotantopanosten laatu¹⁾

	2021	2022	2023	2024— 2025 tavoite
Raportoidut elintarvikevälitteiset ruokamyrkytysepidemioiden (kpl)				
— epidemioiden lukumäärä	36	60	44	alle 45
— niissä sairastuneiden määrä (kpl)	1 056	771	810	alle 1 000
Eläinten hyvinvointikorvauksia saaneiden tilojen osuus kotieläintiloista (%)	61	62	64	kasvaa
Eläinten hyvinvointivaatimukset täyttävien tilojen osuus otantavalvonnassa tarkastetuista tiloista (%)	75	72	73	yli 80
Vakavien eläintautien esiintyminen (kpl) ²⁾				
— ihmisen pitämät eläimet (kpl)	8	1	71	vähenee
— luonnonvaraiset eläimet (kpl)	66	24	36	vähenee
Mikrobilääkeresistenssin määrä sioilla ja broilereilla (%) ³⁾	20	21	25	vähenee
Vaatimukset täyttävien siemensektorin kohteiden osuus (%) ⁴⁾				
— säännöllisesti tarkastettavat kohteet (%)	98	98	99	yli 95
— kohdennetusti tarkastetut kohteet (%)	90	94	95	yli 85
Karanteenituhoojien esiintymien lukumäärä (kpl) ⁵⁾	289	233	219	vähenee

¹⁾ Lähde: Ruokavirasto

²⁾ EU:n eläinterveys säännösten mukaiset A- ja B-luokan eläintaudit ja muut torjuttavat eläintaudit, sekä C-luokan eläintaukeista ne, joille Suomella on virallinen tautivapaus.

³⁾ FINRES-Vet -ohjelmassa yhdelle tai useammalle tutkitulle antibiootille vastustuskykyisten E. coli -bakteerien %-osuus tutkituista indikaattori-E. coli -bakteereista sioilla ja broilereilla.

⁴⁾ Säännöllisesti tarkastettavat kohteet ja kohdennetusti valittavat tarkastuskohteet.

⁵⁾ Karanteenituhoojat ovat kasvitaukeja ja tuholaisia, joiden leviäminen Suomeen pyritään estämään. Kaikki karanteenituhoojat on lueteltu kasvinterveyslainsäädännössä, Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/2072 (liite II ja liite III).

Kestävä luonnonvaratalous turvaa huoltovarmuutta, korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä sekä edistää hyvinvointia luonnosta ja luonnolle:

— tavoitteet on esitetty 30.40 lukuperustelussa.

Monipuolinen yritystoiminta sekä menestyvä maaseutu ja saaristo, monipaikkaisuus ja yhteistyöverkostot vahvistavat yhteiskuntaa:

— maaseutualueiden yritys rakenne kehittyy ja monipuolistuu sekä yritysten kilpailukyky paranee

- yrityksille on tarjolla osaavaa työvoimaa, rahoitusta ja yhteistyöverkostoja
- toimintaa ja kokonaisturvallisuutta tukeva infrastruktuuri ja laadukkaat palvelut mahdollistavat hyvän elämän, asumisen ja elinkeinotoiminnan maaseudulla ja saaristossa sekä vahvistavat alueellista yhdenvertaisuutta
- yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen sekä alueellisten ja paikallisten toimijoiden yhteistyö vahvistuvat
- alueita kehitetään kumppanuudessa maaseutu-, saaristo- ja kaupunkitoimijoiden kanssa
- päätöksenteon valmistelussa tunnistetaan maaseutuun ja saaristoon kohdistuvia vaikutuksia ja ne tehdään näkyviksi.

Maaseudun kehittämisen tunnusluvut¹⁾

	2018	2019	2020	2021	2022
Maaseutualueella sijaitsevien yritysten toimipaikkojen osuus kaikista toimipaikoista, % ²⁾	35,7	35,0	35,0	34,6	-
Työllisyysaste yhteensä, % ³⁾	68,4	68,3	65,8	68,4	-
— harvaan asuttu maaseutu	63,9	64,4	63,3	66,3	-
— ydinmaaseutu	67,6	67,4	66,4	68,8	-
— kaupunkien läheinen maaseutu	72,3	72,3	70,2	72,6	-
— kaupungit	68,3	68,2	65,3	68,0	-
Vakituisesti maaseutualueilla asuvien ja kesäasukkaiden osuus väestöstä, %	36,5	36,2	35,7	35,2	34,9
Maaseutualueilla asuvien osuus väestöstä, %	28,7	28,4	28,2	28,0	27,7
Maaseutualueilla yöpyneiden osuus kaikista yöpyneistä, %	32,5	31,9	40,5	39,2	33,7

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus, maaseutuindikaattorit. Taulukon luvut koskevat Manner-Suomea.

²⁾ Vuoden 2022 tietoja ei ole vielä saatavilla.

³⁾ Koko väestön työllisyysaste lasketaan 15—64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena samanikäisestä väestöstä. Vuoden 2022 tietoja ei ole vielä saatavilla.

Maaseutuohjelman toteutuma vuosina 2014—2023¹⁾

	2007—2013 toteutuma	2014—2023 ²⁾ toteutuma	2014—2025 ²⁾ tavoite
Maatalouden tuettujen investointien määrä, kpl	1 771	7 042	9 000
Aloitustukea saaneet uudet viljelijät, kpl	2 942	2 103	2 700
Tuetut yritykset, kpl	10 599	6 657	7 850
Luodut uudet työpaikat	7 948	11 400	7 000
Koulutuksiin osallistuneet, hlöä	39 456	60 000	44 700

¹⁾ Lähde: Ruokavirasto. Maaseutuohjelman 2014—2020 toteutus käynnistyi täysimääräisesti vuonna 2016.

²⁾ Hankkeiden toteutuskausi päättyy vuonna 2025.

Talousarvion ulkopuoliset rahastot

Maatilatalouden kehittämisrahasto (*Makera*)

Makeran avustusvaroja käytetään lain (657/1966) mukaisesti mm. maatilatalouden rakenteen parantamiseen, maaseutuelinkeinojen edistämiseen, maaseudun elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien parantamiseen sekä näiden toimenpiteiden kehittämisen edistämiseen ja edellä mainittuihin tarpeisiin liittyvien maa- ja vesialueiden ostamiseen ja vaihtamiseen. Lisäksi rahastoa voidaan käyttää myös muihin Makera-lain mukaisiin tarkoituksiin sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään.

MAKERAn tunnusluvut 2023—2025 (milj. euroa)

	2023 tilinpäätös	2024 arvio	2025 arvio
MAKERA			
Käytettävissä olevat varat yhteensä ¹⁾	138,1	120,6	109,2
— omat tulot ²⁾	5,6	5,3	4,0
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	131,1	114,2	105,0
— muut tulot	1,3	1,0	0,1
— siirto talousarviosta	-	-	-
MENOT			
Rakennetukiavustukset	12,7	2,8	10,0
Muut menot	11,2	12,8	13,5
LAINAT			
Valtionlainat	11,8	10,5	8,0
Valtiontakaukset	92,5	110,0	110,0
— josta maksuvalmiuslainat	16,8	30,0	25,0

¹⁾ Laskennalliset erot johtuvat pyörityseroista.

²⁾ Mm. lainojen lyhennykset ja korot. Sisältää myös kauppahintasaamiset ja tilojen myynnit.

Maatalouden interventiorahasto (Mira)

Maataloustuotemarkkinoiden liiallisia häiriötilanteita vakiinnutetaan EU:n markkinajärjestelmään sisältyvien markkina- ja interventiotoimien avulla. Interventiotoiminta on lähinnä tuotteiden varastointia. Toimien rahoitusta varten on *maatalouden interventiorahasto*, jonka menot rahoitetaan pääosin EU:n maatalouden tukirahaston varoista. Maatalouden interventiorahaston valtion vastattavaksi jäävät menot katetaan rahastoon tehtävällä budjettisiirrolla momentilta 30.20.60.

40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 122 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamisavustusten sekä maatalouden investointiavustusten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

3) kokonaan kansallisesti rahoitettavien biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierätyks- ja hiilensidontainvestointitukien maksamiseen

4) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2025 saa tehdä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 perusteella Manner-Suomessa myönnettävien avustusten myöntämispäätöksiä 117 000 000 eurolla.

Mikäli Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 kohdistuvaa vuoden 2024 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2025.

Selvitysosa: Nuoren viljelijän aloittamisavustukset sekä maatalouden investointiavustukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Avustuksilla parannetaan maatalouden tuotavuutta ja kilpailukykyä, pienennetään tilanpidon aloittamiseen liittyvää taloudellista riskiä sekä osaltaan turvataan maataloustuotannon jatkumista. Investointeja tuetaan momentilta myönnettävien osarahoitteisten avustusten lisäksi korkotuella (mom. 30.10.41) sekä maatilatalouden kehittämisrahastosta myönnettävillä kansallisilla valtiontakauksilla.

CAP-suunnitelmaa toteutettavien avustusten myöntämispäätösten kokonaismääräksi vuonna 2025 arvioidaan 117 000 000 euroa. Tästä määrästä aloittamisavustuksia arvioidaan olevan 10 000 000 euroa ja investointiavustuksia 107 000 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Vuoden 2025 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	122 200 000
— EU-osuus	52 288 000
— valtion osuus	69 312 000
— kokonaan kansallisesti rahoitettavat investoinnit	600 000

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

CAP-suunnitelman maatalouden aloittamis- ja investointiavustusten valtuuden käytöstä aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2025	2026	2027	2028	Yhteensä 2025 lähtien
Ennen vuotta 2025 tehdyt sitoumukset ¹⁾	53,1	12,2	4,6	-	69,9
Vuoden 2025 sitoumukset	61,0	46,8	9,2	-	117,0
Menot yhteensä	114,1	59,0	13,8	-	186,9

¹⁾ Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan vuodelta 2024 siirtyvällä määrärahalla. Maaseutuohjelman 2014—2020 (sis. siirtymäkausi 2021—2022 ja maaseuturahaston elpymisväline) valtuuden käytöstä aiheutuvat menot maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyvästä määrärahasta.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha		
	EU	Valtio	Julkinen yhteensä	2023 maksettu	2024 budjetoitu	2025 esitys
Aloittamis- ja investointiavustukset	227,040	300,960	528,000	-	111,800	121,600

Momentille biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointien maksamiseen osoitettu määräraha on osa saaristomeriohjelman toteuttamista.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi n. 122 100 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi n. 100 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

CAP-suunnitelman mukainen rahoituksen ajoittumisen muutos	9 800
Maaseuturahaston elpymisväline (NGEU), rahoituksen päätyminen	-2 500
Yhteensä	7 300

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	122 200 000
2024 talousarvio	114 900 000
2023 tilinpäätös	135 500 000

41. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), kolttalain (253/1995), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) ja maaseutuelinkeinolain (1295/1990) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Valtuus

Vuonna 2025 korkotukea saa hyväksyä enintään 250 000 000 euron lainapääomalle.

Selvitysosa: Maatalouden rakennetukilain nojalla myönnettävissä korkotukilainoissa vuosittainen korkotuki on vuodesta 2013 alkaen myönnettyissä lainoissa enintään kolme prosenttia jäljellä olevasta lainamäärästä ja aiemmin myönnettyissä vastaavasti enintään neljä prosenttia. Aikaisemman rahoituslainsäädännön nojalla vuosina 1996—2012 myönnettyissä lainoissa korkotuen enimmäismäärä on enintään neljä tai viisi prosenttia jäljellä olevasta lainamäärästä lainan myöntämisaikakohdasta riippuen. Korkotukilainojen takaisin maksamatta oleva pääoma oli vuoden 2023 lopussa yhteensä noin 1,39 mrd. euroa. Määrärahan mitoituksessa on oletettu vuonna 2025 keskimääräiseksi korkotueksi 3,0 prosenttia korkotukilainojen pääomasta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2025	2026	2027	2028	2029—	Yhteensä vuodesta 2025 lähtien
Ennen vuotta 2025 myönnettyt korkotukilainat	38,5	32,7	28,7	23,7	73,7	197,3
Vuonna 2025 myönnettävät korkotukilainat	1,5	6,0	6,0	6,0	24,0	43,5
Menot yhteensä	40,0	38,7	34,7	29,7	97,7	240,8

2025 talousarvio	40 000 000
2024 talousarvio	40 000 000
2023 tilinpäätös	33 318 530

42. Luopumistuet ja -eläkkeet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) luopumiseläkelain (16/1974) mukaisten korvausten maksamiseen
- 2) maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) ja maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaisten luopumistukien ja hoitokustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Luopumistuella edistettiin yksikkökoon suurentamista ja sukupolvenvaihdoksia maa- ja porotaloudessa. Tavoitteena oli myös alentaa maatalousyrittäjien keski-ikää. Uusia luopumistukipäätöksiä voitiin tehdä vuoden 2018 loppuun asti, minkä jälkeen maatalouden varhaiseläkkeiden myöntäminen ei ole enää ollut mahdollista Euroopan unionissa.

Vuonna 2025 maksetaan kokonaan kansallisesti rahoitettavista kahdesta maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmästä (ajanjaksot 2011—2014 ja 2015—2018) sekä aiempien vuosien luopumiseläkejärjestelmästä aiheutuvia menoja sekä niihin liittyviä sopimusten hoitokuluja.

Luopumistukien ja -eläkkeiden toteutuminen vuonna 2025

Tukimuoto	Järjestelmän piiriin tullut sen voimassaoloaikana		Eläkkeitä maksussa v. 2025 lopussa, arvio kpl	Keskimääräinen kor- vaus v. 2025, arvio euroa/kk
	Tiloja	Luopujia		
Luopumiseläke			3 078	283
Luopumistuki 2011—2014	2 067	3 277	132	545
Luopumistuki 2015—2018	626	849	101	749
Yhteensä	2 693	4 126	3 311	

Vuosina 2024 ja 2025 määrärahan tarpeen arvioidaan jakautuvan seuraavasti (milj. euroa)

	2024 arvio	2025 arvio
Luopumiseläkkeet	13,27	11,56
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2007—2010	0,02	0,00
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2011—2014	2,16	1,10
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 2015—2018	2,01	1,44
Hoitokulu ¹⁾	0,41	0,25
Yhteensä	17,87	14,35

¹⁾ Hoitokulun perusteet ovat voimassa vuosille 2023—2024. Vuoden 2025 hoitokulun arvioidaan noudattavan vuosien 2023—2024 määrätymisperustetta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-1 900
Yhteensä	-1 900

2025 talousarvio	13 200 000
2024 talousarvio	15 100 000
2023 tilinpäätös	21 800 000

43. Eläinten hyvinvointikorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 74 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien eläinten hyvinvointikorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Eläinten hyvinvointikorvaukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Eläinten hyvinvointikorvausten tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin kohentuminen. Tavoitteena on tuotantoeläinten lajinnukaisemman hoidon edistäminen ja viljelijöiden tietoisuuden lisääminen eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Eläinten hyvinvointisitoumus voidaan tehdä naudoista, sioista, lampaista, vuohista sekä siipikarjasta. Eläinten hyvinvointisitoumuksissa viljelijä sitoutuu noudattamaan toimenpiteen ehtoja valitsemiensa eläinlajien osalta. Sitoumus on yksivuotinen, mutta se voidaan uusita vuosittain. Vuoden 2023 eläinten hyvinvointikorvausta maksettiin xx prosentille eläimistä kotieläinyksiköinä laskettuna, kun tavoite on 75 % eläinyksiköistä.

Vuonna 2025 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä 74 000 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 31 820 000 euroa ja kansallista osuutta 42 180 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha		
	EU	Valtio	Julkinen yhteensä	2023 maksettu	2024 budjetoitu	2025 esitys
Eläinten hyvinvointikorvaukset	159,100	210,900	370,000	19,312	74,000	74,000

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	74 000 000
2024 talousarvio	74 000 000
2023 tilinpäätös	74 000 000

(44.) Maatalouden ja maaseudun yritystoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

2023 tilinpäätös 38 000 000

50. Valtionavustus maatalouden neuvontapalveluihin ja eräisiin muihin kehittämistoimiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 076 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden neuvontapalveluiden ja eräiden muiden kehittämistoimien valtionavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (945/2023) mukaisesti neuvontapalveluihin ja eräisiin muihin kehittämistoimiin myönnettävien valtionavustusten maksamiseen valtakunnallista, koko maan kattavaa maatalouden kehittämistoimintaa harjoittaville yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtionavustuksella turvataan alueellisesti ja sisällöllisesti kattava, kohtuuhintainen ja ammattitaitoinen neuvonta- ja muu kehittämistoiminta, joka omalta osaltaan luo edellytyksiä maataloustuotannon harjoittamiselle koko Suomessa. Valtionavustusta saavien järjestöjen tavoitteiden toteutumista mitataan mm. neuvonta-, kotieläinjalostus-, tietämyksenvaihto- ja tiedotustoiminnan määrällä ja kattavuudella. Noin puolet maatalous- ja puutarhayrityksistä käyttävät valtionavustusta saavien yhteisöjen tarjoamia palveluita.

Valtionavustuksen käytölle asetetaan alustavasti valtionavustuksen myöntöperusteita seuraaville yleisille strategisille tavoitteille:

1. Kokonaiskestävän ruokajärjestelmän huoltovarmuus sekä kilpailu- ja häiriönsietokyky paranevat
2. Kestävä luonnonvaratalous turvaa huoltovarmuutta, korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä sekä edistää hyvinvointia luonnosta ja luonnolle
3. Monipuolinen yritystoiminta sekä menestyvä maaseutu ja saaristo, monipaikkaisuus ja yhteistyöverkostot vahvistavat yhteiskuntaa.

Valtionavustuksen myöntöperusteena oleva valtioneuvoston asetus perustuu maa- ja metsätalouseläiden ryhmäpoikkeusasetukseen (EU 2022/2472). Neuvontapalveluihin, kotieläinjalostusta koskevaan toimintaan sekä tietämyksenvaihtoa ja tiedotusta koskevaan toimintaan myönnettävä avustus on yleisavustusta.

Maatalousalan kehittämistoimintaan mahdollisesti myönnettävä avustus on erityisavustusta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ProAgria, kotimaista ruuantuotantoa edistävät neuvontapalvelut, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-800
Suomen Hevostietokeskus ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-70
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-280
Yhteensä	-1 150

2025 talousarvio	4 076 000
2024 talousarvio	5 226 000
2023 tilinpäätös	5 616 000

51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 123 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää seuraaviin poronhoitolain (848/1990) mukaisiin Paliskuntain yhdistykselle myönnettäviin avustuksiin:

1) valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon sekä aitatyön kannalta välttämättömien työmaa-asuntojen uusimiseen ja ylläpitoon myönnettävien valtionavustusten maksamiseen

2) porotalouden edistämiseen tähtäävän neuvonta- ja kehittämistyön tukemiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Poroaitasopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	1 267 000
Neuvontatyön tukeminen ja porotalouden koetoiminta	856 000
Yhteensä	2 123 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen (v. 2024 rahoitus)	-446
Yhteensä	-446

2025 talousarvio	2 123 000
2024 talousarvio	2 569 000
2023 tilinpäätös	2 143 000

54. Hevostalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 692 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen myönnettävistä avustuksista annetun lain (331/2023) mukaisten valtionavustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Parlamentaarisen ryhmän yhteisymmärrysmuistion (8.2.2022) ja arpajaislain (1047/2001) muutoksen myötä aiemmin pääosin Veikkaus Oy:n tuotoilla rahoitetuille toiminnoille on otettu käyttöön uusi, yleiskatteelliseen talousarviorahoitukseen perustuva rahoitusmalli vuoden 2024 alusta lukien. Valtionavustukset maksetaan hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämisestä annetun lain (331/2023) nojalla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtionavustussäästö (Lisätoimet 2024)	-8 500
Yhteensä	-8 500

2025 talousarvio	30 692 000
2024 talousarvio	39 192 000
2023 tilinpäätös	39 192 000

55. Valtionavustus 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 805 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: 4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta tarjoamalla monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistämällä nuoria sekä tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen mm. omia yrityksiä perustamalla. Lisäksi 4H-toiminnalla edistetään maaseutu- ja kaupunkialueiden vuorovaikutusta.

4H-toiminnan painopisteitä ovat yritteliäisyyden ja yrittäjyyden edistäminen (mm. ”Kolme askelta työelämään” -toimintamalli), ruokakasvatus sekä metsä- ja luontokasvatus. 4H-toiminnan mahdollistama nuorten palkka- ja yrittäjätulo on ollut viime vuosina n. 7,5 milj. euroa ja 4H-yrityksiä yli 3 000 kappaletta.

4H-järjestöissä on yhteensä yli 200 valtionavustusta saavaa yhdistystä, joiden toiminta kattaa suuren osan Suomen kunnista. Jäseniä yhdistyksissä on yli 43 000.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

4H-toiminnan tukeminen	500
4H toiminnan tukeminen, kertaluonteisten lisäysten poisto	-650
Yhteensä	-150

2025 talousarvio	3 805 000
2024 talousarvio	3 955 000
2023 tilinpäätös	4 155 000

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) mukaisessa laajuudessa valtakunnallisten maaseudun sekä saariston tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien hankkeisiin sisältyvät kulutusmenot
- 2) maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta annetun lain (1413/2011) mukaisen maaseutupolitiikan neuvoston toimintaan
- 3) enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
- 4) kylätoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen
- 5) saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 14 §:ssä mainitun saaristoasiain neuvottelukunnan toimintaan

6) päivittäistavarakauppapalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina maaseutualueilla annettuun valtioneuvoston asetukseen (357/2019) perustuvien valtionavustusten maksamiseen maaseutualueiden päivittäistavarakauppapalveluille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätosperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Valtakunnalliset tutkimus- ja kehittämishankkeet	750 000
Kylätoiminnan valtionavustus	1 100 000
Maaseutupolitiikan neuvosto	75 000
Saaristoasiain neuvottelukunta	75 000
Päivittäistavarakauppapalveluiden tukeminen (Kyläkauppatuki)	1 000 000
Yhteensä	3 000 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 2 550 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 450 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 750 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kylätoiminnan valtionavustus, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-200
Päivittäistavarakauppapalveluiden tukeminen (Kyläkauppatuki), kertaluonteisen lisäyksen poisto	-250
Yhteensä	-450

2025 talousarvio	3 000 000
2024 talousarvio	3 450 000
2023 tilinpäätös	4 300 000

64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 188 349 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien hankkeiden ja niiden toteutukseen liittyvän teknisen avun Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden sekä perustelluissa tapauksissa ennakon maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

3) kohtiin 1)—2) liittyvien kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2025 saa tehdä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 perusteella Manner-Suomessa myönnettävien hankkeiden myöntämispäätöksiä 149 762 000 eurolla.

Mikäli Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman siirtymäkauden 2021—2022 teknisen avun tai Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 kohdistuvaa vuoden 2024 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2025.

Selvitysosa: Momentin varoin rahoitettavat maaseudun yritystoiminnan, palvelujen, kylien ja yhteistyön kehittämiseen, koulutukseen ja tiedonvälitykseen sekä Leader-toiminnalla toteutettavaan paikalliseen kehittämiseen liittyvät Manner-Suomen toimenpiteet sisältyvät Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 (CAP-suunnitelma). Rahoitus toteutetaan yritystukina sekä paikallisina, alueellisina, alueiden välisinä, valtakunnallisina ja kansainvälisinä hankkeina. CAP-suunnitelman toimeenpanoon tarkoitettun teknisen avun määräraha on tällä momentilla.

CAP-suunnitelmaa toteuttavien hankkeiden myöntämispäätösten kokonaismääräksi arvioidaan 149 762 000 eurolla, josta osoitetaan 36 000 000 euroa paikalliseen kehittämiseen liittyviä toimia varten sekä 113 762 000 euroa alueelliseen kehittämiseen liittyviä toimia varten.

EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Vuoden 2025 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	188 349 000
— EU-osuus	84 625 000
— valtion osuus	103 724 000

CAP-suunnitelman paikallisten ja alueellisten toimien valtuuden käytöstä aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2025	2026	2027	2028	2029	Yhteensä vuodesta 2025 lähtien
CAP-suunnitelman sitoumukset						
—ennen vuotta 2025 tehdyt ¹⁾	102,471	20,000	-	-	-	122,471
—vuonna 2025 tehdyt	85,878	48,684	15,200	-	-	149,762
Yhteensä	188,349	68,684	15,200	-	-	272,233

¹⁾ Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista (ml. tekninen apu) maksetaan vuodelta 2024 siirtyvällä määrärahalla. Maaseutuohjelman 2014—2020 (sis. siirtymäkausi 2021—2022 ja maaseuturahaston elpymisväline) valtuuden käytöstä aiheutuvat menot maksetaan aiemmilta vuosilta siirtävästä määrärahasta.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha		
	EU	Valtio	Julkinen yhteensä	2023 maksettu	2024 budjetoitu	2025 esitys
CAP-suunnitelma yhteensä	373,234	442,752	867,986 ¹⁾	15,867	188,349	188,349
— josta tekninen apu	43,920	58,220	102,140	-	17,600	17,600

¹⁾ Sisältää kuntarahan osuuden 52 milj. euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 168 149 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 20 200 000 euroa.

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	188 349 000
2024 II lisätalousarvio	13 500 000
2024 talousarvio	188 349 000
2023 tilinpäätös	139 016 000

20. Maa- ja elintarviketalous

Selvitysosa: Luvun 30.20 selvitysosa on sisällytetty luvun 30.10 selvitysosaan.

01. Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 78 408 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) enintään 500 000 euroa elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston toimintamenoihin
- 2) enintään 800 000 euroa maksullisten eläntäitutkimusten hintojen alentamiseen tutkimuksissa, joilla pyritään havaitsemaan ja seuraamaan vastustettavia ja uhkaavia eläntäuteja
- 3) sisämarkkinaohjelman perustamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 tuella maksettaviin kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyviin menoihin
- 4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen
- 5) Ruokaviraston yhteydessä toimivien lautakuntien ja muiden vastaavien toimielimien menojen maksamiseen
- 6) viraston toimintaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 30 000 euroa hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002) mukaisesti hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimisesta maksettaviin korvauksiin.

Määrärahasta on varattu 50 000 euroa tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (1334/2022) tarkoitettujen korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan kunnille.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 perusteella kasvintuhoojien kartoitukseen vuosittain myöntämä rahoitus.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 tuella maksettavat sisämarkkinaohjelman mukaiset kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyvät menot on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Ruokaviraston *tehtävinä* ovat elintarvikkeiden sekä maa- ja metsätalouden tuotantopanosten turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden edistäminen, valvonta ja tutkimus. Virasto edistää viranomaistoimin elintarvikkeiden ja maatalouden tuotantopanosten vientiä. Virasto vastaa Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, unionin rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden toimeenpanotehtävistä (maksajavirastotehtävät). Ruokavirasto vastaa tehtäväalueensa tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta sekä alue- ja paikallistason viranomaisten ohjauksesta. Ruokaviraston tehtävänä on hoitaa myös muut laissa säädetyt ja maa- ja metsätalousministeriön määräämät viraston toimialaan kuuluvat tehtävät.

Ruokavirasto tukee pääluokkaperusteluissa sekä lukujen 30.10 ja 30.20 yhteisessä selvitysosassa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Ruokavirastolle vuodelle 2025 luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet.

Viraston tunnusluvut

	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuusindeksi (2019=100)	101,9	102,0	102,5
Tuottavuusindeksi (2019=100)	106,0	102,0	102,5

Ruokaviraston päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet¹⁾

	2023 toteutuma			2024 arvio			2025 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Maatalous	21 746	1 344	159	20 340	688	150	20 952	690	154
Maaseudun kehittäminen	10 026	3 261	82	10 579	5 193	76	16 929	11 543	95
Metsätalous	584	51	7	521	9	6	521	9	6
Elinkeinokala-, riista- ja porotalous	748	39	9	782	250	9	782	250	9
Elintarviketurvallisuus, josta	38 255	16 292	366	37 287	15 292	373	37 545	16 292	370
— valvonta	27 537	15 389	254	27 443	14 903	254	26 701	15 903	254
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	10 718	903	112	9 844	389	119	10 844	389	116
Eläinten terveys ja hyvinvointi, josta	28 426	7 374	237	26 890	3 845	240	27 890	5 845	236
— valvonta	14 205	6 331	103	13 890	2 714	100	13 890	4 714	99

	2023 toteutuma			2024 arvio			2025 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	14 221	1 043	134	13 000	1 131	140	14 000	1 131	137
Kasvintuotanto ja kasvin-terveys, josta	11 640	4 020	119	10 800	3 798	121	11 673	4 327	119
— valvonta	7 598	2 689	74	7 275	2 584	76	7 675	3 113	75
— laboratoriopalvelut ja riskinarviointi	4 042	1 331	45	3 525	1 214	45	3 998	1 214	44
Tutkimustoiminta	1 944	830	19	1 227	626	9	1 623	1 376	7
FEAD vähävaraisten apu	13	1	0	-	-	-	-	-	-
Ulkoiset IT-palvelut	3 181	3 258	31	2 666	2 352	35	2 666	2 352	34
Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto	552	2	6	591	4	6	513	2	7
Yhteensä	117 115	36 472	1 035	111 683	32 057	1 025	121 094	42 686	1 037

1) Kustannukset ja tuotot eivät sisällä ulkoisen IT-asiantuntijapalveluiden osalta läpilaskutusta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Bruttomenot	124 932	111 683	121 094
Bruttotulot	36 192	32 057	42 686
Nettomenot	88 740	79 626	78 408
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	13 995		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	9 145 ¹⁾		

1) Vuodelle 2024 siirtyneestä erästä on sidottu yhteensä 5,8 milj. euroa mm. tuottavuushankkeisiin ja elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston toimintaan.

Bruttomenot ovat yhteensä 121 094 000 euroa. Bruttotulot ovat yhteensä 42 686 000 euroa, tästä yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja on 1 700 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 27 125 000 euroa ja muita tuloja 13 861 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	23 096	19 866	23 225
— muut tuotot	91	-	-
Tuotot yhteensä	23 187	19 866	23 225

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	16 246	15 075	16 000
— osuus yhteiskustannuksista	8 647	4 791	7 005
Kustannukset yhteensä	24 893	19 866	23 225
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 706	-	-
Kustannusvastaavuus, %	93	100	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 197	3 730	3 900
— muut tuotot	30	-	-
Tuotot yhteensä	3 227	3 730	3 900
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	3 669	3 198	3 200
— osuus yhteiskustannuksista	2 389	1 532	1 500
Kustannukset yhteensä	6 058	4 730	4 700
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 831	-1 000	-800
Kustannusvastaavuus, %	53	79	83
Hintatuki	800	800	800
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen, %	70	96	100

Elintarvikemarkkinalaissa (1121/2018) on säädetty elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi ja hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen estämiseksi Ruokaviraston yhteydessä toimivasta elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistosta. Valtuutettu on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton.

Ruokavirasto toimii Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) vähävaraisimmille suunnatun aineellisen avun välittävänä toimielimenä, työ- ja elinkeinoministeriön toimiessa hallintoviranomaisena. Toimeenpanoon tarvittaviin palkkauksiin (arvio 4 htv) liittyvä määräraharahatarve katetaan osin työ- ja elinkeinoministeriön myöntämällä 115 000 euron teknisellä tuella ja osin toimintamenoista (arvio 170 000 euroa). Varsinaiseen aineelliseen apuun ja siihen liittyviin tuensaajien hallintokustannuksiin käytetään Euroopan sosiaalirahaston ohjelmarahoitusta, jonka suuruudeksi arvioidaan 7 900 000 euroa. Tätä ei ole huomioitu Ruokaviraston bruttotuloissa eikä -menoissa.

Vastustettavien sekä uusien uhkaavien eläintautien havaitsemiseksi ja kotoperäisten eläintautien esiintyvyyden seuraamiseksi tarvitaan näytteitä sairaista eläimistä. Eläintautitutkimuksissa seurannan kannalta riittävän näytemäärän saaminen edellyttää eläinten omistajien tai eläinlääkärien oma-aloitteisesti lähettämiä näytteitä. Tutkimuskustannusten periminen täysimääräisinä näytteen lähettäjältä vähentäisi näytteiden määrää merkittävästi, minkä vuoksi hintatuen käyttö on perusteltua. Hintatuen määrä on enintään 800 000 euroa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 sisämarkkinaohjelman tuella maksettavat kasvi-, eläin-, elintarvike- ja rehualaan liittyvät menot on huomioitu tuloina momentilla 12.30.04.

Momentilla on otettu huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/690 perusteella kasvintuhoojien kartoitukseen vuosittain myönnettävän rahoituksen nettobudjetointi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon sekä menoissa että tuloissa Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014—2020 (n+2) ja siirtymäkauden 2021—2022 teknisen avun määränä 7 200 000 euroa. Määrärahan mitoituksessa on huomioitu myös menoina ja tuloina Ruokaviraston CAP-suunnitelman 2023—2027 tekninen apu, joka vuonna 2025 on 7 900 000 euroa sisältäen maaseutuverkostoyksikön osuuden, joka on 2 000 000 euroa. Ruokaviraston CAP-suunnitelman 2023—2027 teknistä apua saa käyttää henkilöstökulujen lisäksi ostopalveluihin (tietojärjestelmä-, koulutus-, viestintä- ja verkostokulut).

Määrärahasta on varattu 50 000 euroa Ahvenanmaan maakunnan kunnille suoritettaviin korvauksiin tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (1334/2022) tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta. Korvaus määräytyy tukihakemusten lukumäärän perusteella ja sen suuruudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi määrärahasta on varattu 30 000 euroa hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002) mukaisesti hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimisesta maksettaviin korvauksiin. Kansainvälisiä jäsenmaksuja arvioidaan maksettavan momentilta noin 7 000 euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 78 348 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 60 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 1 600 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen (siirto momentille 32.20.50) (v. 2024 rahoitus)	-143
EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen (siirto momentilta 32.20.50) (v. 2025 rahoitus)	143
Julkisen hallinnon automaattinen päätöksenteko (v. 2024 rahoitus)	-1 200
Julkisen hallinnon automaattinen päätöksenteko (v. 2025 rahoitus)	1 150
SALLI - Sähköisen asioinnin kehittäminen elintarvikeketjussa (v. 2024 rahoitus)	-1 009
SALLI - Sähköisen asioinnin kehittäminen elintarvikeketjussa (v. 2025 rahoitus)	524
SAMPO - Ruokaviraston maksu-, raportointi- ja saatavien seurantajärjestelmän uudistaminen (v. 2024 rahoitus)	-1 000
SAMPO - Ruokaviraston maksu-, raportointi- ja saatavien seurantajärjestelmän uudistaminen (v. 2025 rahoitus)	500
Teknologiaympäristöjen uudistaminen -hanke (v. 2024 rahoitus)	-243
Toiminnan vahvistaminen (v. 2024 rahoitus)	-5 000
Toiminnan vahvistaminen (v. 2025 rahoitus)	4 100
Uusien EU- ja muiden tehtävien resursointi (siirto momentilta 30.01.01)	1 500
Palkkausten tarkistukset	200
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-740
Yhteensä	-1 218

2025 talousarvio	78 408 000
2024 talousarvio	79 626 000
2023 tilinpäätös	83 890 000

20. Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 868 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) eläinlääkintähuoltolain (765/2009) nojalla maksettavista korvauksista aiheutuviin menoihin
- 2) eläintautilain (76/2021) nojalla eläintautien vastustamisesta, eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) nojalla eläinten hyvinvoinnin edistämisestä ja eläinsuojelusta, sekä näihin liittyvistä korvauksista, koulutuksista ja selvityksistä aiheutuvien ja muiden eläinlääkintähuollon toteuttamisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen
- 3) kasvinterveyslain (1110/2019) mukaisten korvausten maksamiseen
- 4) kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien menojen maksamiseen
- 5) edellä mainittuihin menoihin liittyviin, edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin ja korvauksiin sekä siirtomenoihin.

Määräraha budjetoidaan Eläinlääkintähuoltolain nojalla kunnille maksettavien korvausten osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella. Muiden siirtomenojen osalta määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Eläinlääkintähuoltolain 23 §:n nojalla maksetaan korvauksia eläinlääkärien eläintautilain (76/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015), eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023), eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014), eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain (1069/2021) sekä maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) perusteella suorittamista tehtävistä.

Toimijoiden maksut eläintautilain, eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain, eläinten hyvinvoinnista annetun lain ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain nojalla tehdyistä maksullisista kunnaneläinlääkärien suoritteista tuloutuvat momentille 12.30.99.

Kasvintuhoojien hävittämiskustannuksista voidaan kasvinterveydestä annetun lain (1110/2019) nojalla maksaa toimijalle korvauksia, jos kasvintuotannolle aiheutuneet vahingot ovat poikkeuksellisen suuret ja korvaaminen on toimijan elinkeinon jatkamisen kannalta tarpeellista. Korvauksia kasvintuhoojan hävittämiskustannuksista voidaan maksaa myös metsässä kasvavien puiden osalta. Määrärahaa saa käyttää myös kasvintuhoojien torjumisen kannalta välttämättömien kartoitus- ja torjuntatöiden menojen maksamiseen.

Määrärahasta on valtion osuutta 5 818 000 euroa ja EU-osuutta 50 000 euroa. Euroopan unionin rahoitusosuus eläintautien ja kasvintuhoojien torjunnasta tuloutuu momentille 12.30.04.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Eläinlääkintähuoltolain nojalla maksettavat korvaukset	4 400 000
Eläintautitorjunnan ja eläinsuojelun menot	1 368 000
Kasvintuhoojien torjunta	100 000
Yhteensä	5 868 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 4 450 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 418 000 euroa.

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	5 868 000
2024 I lisätalousarvio	45 200 000
2024 talousarvio	5 868 000
2023 tilinpäätös	18 560 132

40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 350 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) mukaiseen kansalliseen tukeen (Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki, muu maa- ja puutarhatalouden tuki)
- 2) vuonna 2024 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen
- 3) sellaisten kansallisten tukien ja korvausten maksamiseen, joihin tuensaaja on lainvoimaisen päätöksen perusteella oikeutettu, mutta joihin liittyvä määräraha ei ole enää käytettävissä.

Määrärahasta 4 000 000 euroa on varattu tukien täytäntöönpanoon liittyvien, ennakoidun tukimenekin ylittävien, tukien ja tukitasojen muutostarpeisiin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena ja kohdan 3) osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Maa- ja puutarhatalouden kansallista tukea maksetaan EU:n lainsäädännön perusteella ja sen asettamissa rajoissa. Kansallinen tuki on sovitettu yhteen EU:n kokonaan ja osittain rahoittamien tukijärjestelmien (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaukset, ympäristökorvaukset ja eläinten hyvinvointikorvaukset) kanssa. Tuki turvaa osaltaan maa- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä ja tuotannon kannattavuutta sekä maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä. Tukijärjestelmiä ovat Etelä-Suomen kansallinen tuki, pohjoinen tuki ja eräät muut kansalliset tuet.

Etelä-Suomen kansallista tukea maksetaan tukialueiden A ja B sika- ja siipikarjataloudelle sekä puutarhataloudelle komission hyväksymän tukiohjelman perusteella. Pohjoista tukea maksetaan Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueella) kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle, kasvinviljelylle ja eräille muille kohteille pitkäaikaisen pohjoisen tuen tukijärjestelmän perusteella. Lisäksi määrärahasta maksetaan eräitä muita kansallisia tukia.

Määrärahaa voidaan käyttää myös sellaisten kansallisten tukien ja korvausten maksamiseen, joihin tuensaaja on oikeutettu esimerkiksi valitusprosessiin liittyvien lainvoimaisten päätösten perusteella, mutta joihin osoitettu määräraha ei ole enää käytettävissä.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 2023—2025 (milj. euroa)

	2023 toteutuma	2024 arvio	2025 arvio
Tuki yhteensä ao. vuoden tuotannolle	354,8	348,0	346,0
Etelä-Suomen kansallinen tuki	17,0	16,7	16,5
Pohjoinen tuki	328,6	321,8	322,2
Muu kansallinen tuki	9,2	9,5	7,3

2025 talousarvio	350 000 000
2024 talousarvio	350 000 000
2023 tilinpäätös	350 000 000

41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 524 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/2115 mukaisten suorien tukien maksamiseen
- 2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisten yksityisen varastoinnin tuen, eräiden muiden maataloustuotteiden markkinoita ohjaavien toimenpiteiden ja suoraan tuotteisiin kohdennetuista ja muista asetuksen mahdollistamista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) muiden kuin kohdissa 1) ja 2) mainittujen säädösten perusteella maksettavien EU:n kriisitukien maksamiseen
- 4) vuonna 2024 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen
- 5) niiden Suomen velvoitteiden maksamiseen, jotka aiheutuvat EU:n maksumääräaikaisten (komission delegoitu asetus (EU) N:o 2022/127 5 artikla) jälkeen maksettujen tukien maksamisesta.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena EU-tulotuen osalta ja maksatuspäätösperusteisena EU-markkinatuen osalta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhteisen maatalouspolitiikan perusteella maksettavat EU-tulotuet ja EU-markkinatuet, jotka rahoitetaan kokonaan EU:n varoista. Momentilta on mahdollista maksaa myös vuonna 2024 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjä EU-tulotukia ja EU-markkinatukia.

EU:n suorat tuet turvaavat omalta osaltaan maataloustuotannon kannattavuutta ja muiden EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden toteutumista. Suorien tukien ehdollisuusjärjestelmä sisältää ympäristöön, ilmastoon, kansanterveyteen sekä eläinten ja kasvien hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä perusvaatimuksia. Ekojärjestelmän osuus on vähintään 16,5 % EU-tulotuesta. Uudelleenjakotulotuki, jonka osuus suorista tuista on 5,0 % edistää suorien tukien tasapainoisempaa jakautumista pienille ja keskisuurille tiloille.

Nuorten viljelijöiden tulotuen osuus on 2,5 % ja tuotantosidonnaisen tulotuen osuus on 19,4 % EU:n suorien tukien enimmäismäärästä.

Momentilta maksettavan EU:n yksityisen varastoinnin tuen arvioidaan pysyvän vuoden 2024 tasolla.

Momentilta on mahdollisuus maksaa myös niitä Suomen velvoitteita, jotka aiheutuvat EU:n maksumääräaikaisten (komission asetus (EU) N:o 2022/127 5 artikla) jälkeen maksettujen tukien maksamisesta kokonaan kansallisesti.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

EU-tulotuki ja EU-markkinatuet vuonna 2025 käyttökohteittain (euroa)

EU-tulotuki ¹⁾ , josta	523 000 000
— Perustulotuki	296 000 000
— Uudelleenjakotulotuki	26 200 000

— Ekojärjestelmätuki	86 000 000
— Nuorten viljelijöiden tulotuki	13 100 000
— Tuotantosidonnainen tulotuki	101 700 000
EU-markkinatuet (EU-yksityisen varastoinnin tuki)	1 200 000
Yhteensä	524 200 000

¹⁾ Tukikelpoisten eläinten ja pinta-alojen määrät vaikuttavat määrärahan jakautumiseen EU-tulotuen eri tukimuotojen välillä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tukiohjelman toteuttamiseen liittyvä muutos	1 800
Yhteensä	1 800

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	524 200 000
2024 talousarvio	522 400 000
2023 tilinpäätös	424 371 619

(42.) *Turvepeltojen ilmastotoimet* (siirtomääräraha 3 v)

2023 tilinpäätös

—

43. *Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 275 716 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien ympäristökorvausten, luonnonmukaisen tuotannon, neuvonnan ja ei-tuotannollisten investointien Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden sekä valtion rahoitusosuuden maksamiseen
- 2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

Mikäli Suomen CAP-suunnitelmaan 2023—2027 kohdistuvaa vuoden 2024 valtuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä ympäristökorvausten sitoumuksia ja sopimuksia sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia vuonna 2025.

Selvitysosa: Ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaus, neuvontakorvaus ja ei-tuotannollisten investointien korvaus ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma).

Ympäristökorvaukset jaetaan ympäristösitoumuksiin ja ympäristösopimuksiin. Sitoumus on viisivuotinen. Ympäristökorvausten toimenpiteet on sovitettu yhteen suorien tukien ekojärjestelmiin, jotta järjestelmien toimenpiteet olisi-

vat vaaditusti erilaisia. Kohdentaminen on lohkokohtaista, ei alueellista. Luonnonmukaisen tuotannon sitoumus voi kattaa tilan kasvintuotannon ja kotieläintuotannon. Sitoumus on viisivuotinen. Toimenpide toteuttaa luomuohjelmaa sekä Pellolta pöytään -strategiaa. Neuvontatoimenpiteessä myönnetään korvaus tehdystä neuvontapalvelusta hyväksytyille neuvojille. Ei-tuotannollisina investointeina tuetaan kosteikkojen perustamista. Ei-tuotannollisten investointien edellytyksenä on ympäristökorvauksen mukaisen ympäristösopimuksen tekeminen investoinnin jälkeen kohteen hoidon varmistamiseksi. CAP-suunnitelman mukaiseen järjestelmään on sitoutunut 77 % viljelijöistä ja sitoumusala yhteensä on 90 % käytettävissä olevasta maatalousmaasta.

Vuonna 2025 määrärahaa arvioidaan tarvittavan yhteensä 275 716 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuutta on 123 331 000 euroa ja kansallista osuutta 152 385 000 euroa. EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys			Määräraha		
	EU	Valtio	Julkinen yhteensä	2023 maksettu	2024 budjetoitu	2025 esitys ¹⁾
Ympäristökorvaukset	428,855	568,483	997,338	102,523	199,468	188,630
Luonnonmukainen tuotanto	163,662	216,948	380,610	37,747	76,122	76,122
Neuvonta	17,136	22,716	39,852	15,976	7,970	7,964
Ei-tuotannolliset investoinnit	6,450	8,550	15,000	-	3,000	3,000
Yhteensä	616,103	816,697	1 432,800	156,246	286,560	275,716

¹⁾ Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrarahasta.

Vuonna 2025 saa tehdä CAP-suunnitelmaan kohdistuvia uusia ympäristösitoumuksia ja -sopimuksia sekä luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksia vuodelta 2024 siirtyneestä valtuudesta.

CAP-suunnitelman ympäristökorvausten ja luonnonmukaisen tuotannon valtuudesta aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2025 ¹⁾	2026	2027	2028	2029	Yhteensä vuodesta 2025 lähtien
Ennen vuotta 2025 tehdyt sitoumukset ja sopimukset	270,852	270,852	270,852	-	-	812,556
— ympäristökorvaukset	198,730	198,730	198,730	-	-	596,190
— luonnonmukainen tuotanto	72,122	72,122	72,122	-	-	216,366
Vuonna 2025 tehtävät sitoumukset ja sopimukset	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000
— ympäristökorvaukset	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	5,000
— luonnonmukainen tuotanto	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	20,000
Menot yhteensä	275,852	275,852	275,852	5,000	5,000	837,556

¹⁾ Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrarahasta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön toimeenpano (HO 2023)	-11 100
Yhteensä	-11 100

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	275 716 000
2024 II lisätalousarvio	49 000 000
2024 talousarvio	286 816 000
2023 tilinpäätös	286 560 000

44. Luonnonhaittakorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 479 815 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa toteuttavien luonnonhaittakorvausten Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden sekä Suomen CAP-suunnitelmaan sisältyvän kokonaan kansallisesti rahoitettavien luonnonhaittakorvausten maksamiseen

2) EU:n aikaisempien ohjelmakausien sekä Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 Manner-Suomen sitoumuksista aiheutuneiden velvoitteiden maksamiseen sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2116) artiklojen 55 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) sekä 56 (maaseuturahastoa koskevat erityissäännökset noudattamatta jättämisen vuoksi suoritettavista takaisinperinnöistä) sekä aikaisempien ohjelmakausien vastaavien yhteisten tai rahastokohtaisten säädösten mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Luonnonhaittakorvaukset ovat osa Suomen CAP-suunnitelmaa 2023—2027 Manner-Suomessa (CAP-suunnitelma). Luonnonhaittakorvausten tavoitteena on turvata maataloustuotannon jatkuminen pohjoisesta sijainnista aiheutuvista epäsuotuisista ilmasto-oloista huolimatta ja estää maatalousmaan hylkääminen viljelykäytöstä maksamalla korvausta näissä oloissa toimiville viljelijöille. Luonnonhaittakorvauksia voidaan maksaa EU:ssa epäsuotuisilla alueilla sijaitsevilla tiloilla. Koko Suomi katsotaan epäsuotuisaksi alueeksi. Luonnonhaittakorvaukset ovat yksivuotisia.

EU:n rahoitusosuus CAP-suunnitelmassa on 43 %. Lisäksi määrärahasta maksetaan kokonaan valtion rahoittamia luonnonhaittakorvauksia.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Luonnonhaittakorvausjärjestelmän vuoden 2025 määrärahojen arvioitu jakautuminen (euroa)

Yhteensä, josta	479 815 000
— EU-osuus	76 130 000
— valtion osuus	83 917 000
— kokonaan kansallisesti rahoitettava luonnonhaittakorvaus	319 768 000

Rahoituskauden 2023—2027 rahoituskehys ja määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Toimenpide	2023—2027 rahoituskehys				Määräraha		
	EU	Valtio	Kokonaan kansallinen	Julkinen yhteensä	2023 maksettu	2024 budjetoitu	2025 esitys ¹⁾
Luonnonhaittakorvaukset	381,406	505,584	1 596,154	2 483,144	466,582	496,815	479,815

¹⁾ Osa momentin CAP-suunnitelmaan liittyvistä menoista maksetaan aiemmilta vuosilta siirtyneestä määrärahasta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

HO-säästön toimeenpano (HO 2023)	-17 000
Yhteensä	-17 000

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	479 815 000
2024 II lisätalousarvio	74 000 000
2024 talousarvio	496 815 000
2023 tilinpäätös	495 884 000

46. EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 005 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1144/2014 mukaiseen maataloustuotteiden tiedotukseen ja menekinedistämiseen
- 2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/2115 mukaisesti mehiläishoitoalan toimenpiteistä aiheutuviin menoihin
- 3) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/2115 mukaisesti hedelmä- ja vihannestuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmien menojen maksamiseen
- 4) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti koulujakelujärjestelmästä aiheutuviin menoihin sekä koulujakelujärjestelmän liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niihin liittyviin kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Momentilta maksettaviin koulujakelujärjestelmän liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niiden kulutusmenoihin liittyvät arvonlisäveromenot on budjetoitu momentille 30.01.29.

Selvitysosa: Momentilta rahoitetaan EU:n maataloustuotteiden tiedotus- ja menekinedistämishjelmien menoja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 1144/2014) perusteella.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU 2021/2115) tarkoitettuun mehiläishoitoalan toimenpiteiden edistämiseen arvioidun määrärahan EU:n rahoitusosuus on 50 %.

Tuottajien muodostamille hedelmä- ja vihannesalan markkinointiyhteenliittymille eli tuottajaorganisaatioille maksetaan tukea toimintaohjelman toteuttamiseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU 2021/2115) perusteella.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU 1308/2013) tarkoitettuihin koulujakelujärjestelmään ja sen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin arvioidun määrärahan EU:n rahoitusosuus on 100 %.

Koulujakelujärjestelmän liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin ja niiden kulutusmenoihin liittyvät arvonlisäverokustannukset, joita EU ei korvaa, on otettu huomioon momentilla 30.01.29.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

Vuoden 2025 määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Yhteensä,	josta EU:n osuus
Menekinedistäminen sisämarkkinoilla ja yhteisön ulkopuolella (EU 1144/2014)	2 200 000	2 200 000
Mehiläishoitoalan toimenpiteet (EU 2021/2115)	400 000	200 000
Tuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmat (EU 2021/2115)	4 000 000	4 000 000
Koulujakelujärjestelmä (EU 1308/2013)	4 405 000	4 405 000
— josta koulujakelujärjestelmätuki	4 154 000	4 154 000
— josta liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteet	251 000	251 000
Yhteensä	11 005 000	10 805 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 10 754 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 251 000 euroa.

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	11 005 000
2024 talousarvio	11 005 000
2023 tilinpäätös	11 030 000

47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 603 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion avustuksesta ruokaketjun toiminnan edistämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (VNA 868/2023) mukaisesti ruokaketjun kehittämis-, tiedottamis- ja menekinedistämistoimien toteuttamiseen liittyvien hankkeiden valtionavustuksiin
- 2) elintarvikemarkkinatoimien rahoittamiseen
- 3) kansallisiin ja kansainvälisiin toimenpiteisiin, joilla edistetään ruokapoliittisen selonteon tavoitteiden toteutumista
- 4) ruokaketjun ja maatalouden markkinoita koskeviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin uusien innovaatioiden kehittämiseksi
- 5) enintään 14 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha voidaan myöntää valtionavustusta myös julkisyhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään ruokapoliittisen selonteon tavoitteita tukevien kansallisten tai kansainvälisten toimenpiteiden rahoittamiseen. Määrärahalla tuetaan lisäksi luomualan ja lähiruoan kehittämissuunnitelmien mukaisia toimenpiteitä sekä luonnontuotealan kehittämistä. Lisäksi määrärahalla tuetaan ruokaketjun ja maatalouden markkinoita koskevia kehittämis- ja kokeiluhankkeita uusien innovaatioiden kehittämiseksi sekä hallitusohjelman mukaisesti elintarvikemarkkinatoimien edistämistä (HO 2023).

Ruokaketjun kehittämistoimenpiteisiin tarkoitetuilla varoilla voidaan tukea myös laajoja valtakunnallisia hankkeita.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 2 800 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 803 000 euroa.

Määrärahaa käytetään arviolta 1 800 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Elintarvikeattasea Soulin suurlähetystöön (v. 2024 rahoitus) (siirto momentilta 24.01.01)	305
Elintarvikeattasea Soulin suurlähetystöön (v. 2025 rahoitus) (siirto momentille 24.01.01)	-284
Elintarvikemarkkinatoimet (v. 2024 rahoitus) (HO 2023)	-4 000
Elintarvikemarkkinatoimet (v. 2025 rahoitus) (HO 2023)	2 300
Yhteensä	-1 679

2025 talousarvio	4 603 000
2024 talousarvio	6 282 000
2023 tilinpäätös	5 637 000

(49.) Ravinnekierätyksen edistäminen biokaasutuotannolla (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ravinnekierätyksen edistäminen biokaasutuotannolla (HO 2019)	-5 000
Yhteensä	-5 000

2024 talousarvio	5 000 000
2023 tilinpäätös	4 000 000

60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) maatalouden interventiorahastoon tarkoitettun siirron maksamiseen
- 2) niiden rahaston menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Budjettisiirrolla katetaan niitä maatalouden interventiorahaston menoja, jotka jäävät valtion vastattavaksi. Valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän lähinnä interventiovarastoinnista aiheutuvia menoja, joiden määrää ei voida tarkkaan arvioida odotettavissa olevien markkinahäiriöiden riskin vuoksi. Mikäli nämä menot ovat suuremmat kuin budjettisiirto, ne katetaan rahaston omasta pääomasta.

2025 talousarvio	400 000
2024 talousarvio	400 000
2023 tilinpäätös	400 000

62. Eräät valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 367 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten keräilystä ja hävittämisestä maksettavaan valtionavustukseen (VNA 998/2017)
- 2) valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin (VNA 166/2005)
- 3) valtionavustusten myöntämiseen Helsingin yliopistolle käytettäväksi eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun ja erikoistumiskoulutuksen ohjaukseen
- 4) valtionavustusten myöntämiseen Tampereen yliopistolle käytettäväksi eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien edistämiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tavoitteena on varmistaa, että tiloilla kuolleet tuotantoeläimet hävitetään sivutuoteasetuksen (EU:n asetus 1069/2009) vaatimusten mukaisesti.

Valtionavustuksia on tarkoitus myöntää eläinsuojelujärjestöille ja Helsingin yliopistolle eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun ja erikoistumiskoulutuksen ohjaukseen. Lisäksi valtionavustusta myönnetään Tampereen yliopistolle (FHAIVE, vaihtoehtomenetelmakeskus eläinkokeille) eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien edistämiseen ja siihen liittyvään koulutukseen sekä eläinkokeita korvaavien menetelmien validointiin.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittäminen	5 080 000
Valtionavustukset valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille	87 000
Valtionavustus Helsingin yliopistolle	900 000
Valtionavustus Tampereen yliopistolle, FHAIVE	300 000
Yhteensä	6 367 000

Määrärahasta käytetään arviolta 300 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Afrikkalaisen sikaruton riskin pienentäminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Yhteensä	-100

2025 talousarvio	6 367 000
2024 talousarvio	6 467 000
2023 tilinpäätös	6 467 000

40. Luonnonvaratalous

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Luonnonvarataloudella tarkoitetaan metsiin, kaloihin, riistaan ja veteen pohjautuvien luonnonvarojen kestävä ja vastuullista hyödyntämistä. Yhteiskunnan toiminta ja huoltovarmuus edellyttävät toimivaa vesihuoltoa ja kotimaisiin luonnonvaroihin perustuvaa energian ja ravinnon tuotantoa.

Maailmanlaajuiset muutostekijät — ilmastonmuutos, teknologian nopea kehitys, kilpailu ehtyvistä luonnonvaroista, arvojen ja asenteiden muutos sekä turvallisuuspoliittisen tilanteen järkkäminen — muuttavat luonnonvarasektorin toimintaympäristöä. Niiden seurauksiin on varauduttava, mutta ne tarjoavat myös uusia mahdollisuuksia. Luonnonvaratehtäviin kuuluvat huoltovarmuuden ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta keskeiset vesihuollon ja patoturvallisuuden varmistamisen tehtävät, joista huolehtiminen on muuttuvassa turvallisuustilanteessa entistäkin tärkeämpää.

Ilmaston lämpeneminen ja muutokset sää- ja vesiolioissa vaikuttavat suoraan luonnonvaratalouden toimintaedellytyksiin riskejä muuttaen, mutta tarjoavat onnistuneella sopeutumisella myös uusia mahdollisuuksia. Nopea teknologinen kehitys avaa luonnonvaratalouteen uusia ulottuvuuksia arvoverkkojen eri osissa, erityisesti siirryttäessä tuottaja- ja biomassalähtöisestä toiminnasta kohti kuluttaja- ja palvelulähtöistä luonnonvarataloutta. Luonnonvaratiedon määrä ja tarkkuus tulevat kasvamaan merkittävästi ja tiedon hyödyntämisessä on suuria mahdollisuuksia luonnonvarasektorin laajenemiselle ja kansainvälistymiselle. Globaali kilpailu niukkenevista luonnonvaroista ja kestävästi tuotettujen raaka-aineiden kysynnän kasvu ovat iso mahdollisuus luonnonvarataloudelle. Suomella on runsaiden ja kestävästi hoidettujen luonnonvarojen sekä korkeatasoisen osaamisen ansiosta hyvät edellytykset vastata kasvavaan kysyntään.

Ristiriitaiset tavoitteet voivat heikentää luonnonvarojen hyödynnettävyyttä ja liiketoimintamahdollisuuksien toteutumista. Suomen luonnonvarojen tila sekä luonnonvaratalouden toimintatavat tunnetaan huonosti rajojemme ulkopuolella, mikä voi johtaa Suomen luonnonvaratalouden kehittämisen kannalta haitallisiin ja ristiriitaisiin päätöksiin kansainvälisiä sopimuksia tai EU-lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Luonnonvaratalouden toimialaan kuuluvat metsätalous, kalatalous ja riistatalous sekä vesitalous ja yleiset luonnonvara-asiat. Pääosa näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavista määrärahoista on budjetoitu tähän lukuun. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa luonnonvaratalouden tehtävissä ja Suomen ympäristökeskuksessa vesitalous-tehtävissä työskentelee vakinaista henkilöstöä n. 200 henkilötyövuoden verran. Näistä aiheutuvat palkkaus- ja yleishallintomenot on otettu huomioon työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan momentilla 32.01.02 sekä ympäristöministeriön momentilla 35.01.04. Luonnonvaratalouden tehtäviin kuuluu myös sisäministeriön hallinnonalalla Rajavartiolaitoksen suorittama riista- ja kalatalouden valvonta.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2025 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti luonnonvaratalouden politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteluissa esitetyt yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet ja tunnusluvut.

Kestävä luonnonvaratalous turvaa huoltovarmuutta, korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä sekä edistää hyvinvointia luonnosta ja luonnolle:

— vahvistetaan vesihuollon, biomassojen tuotannon ja kalatalouden omavaraisuutta ja huoltovarmuutta

- luonnonvaratalouden kilpailukykyinen toimintaympäristö luo uutta yritystoimintaa sekä kasvattaa jalostusastetta ja vientiä
- luonnon tarjoamat ekosysteemipalvelut lisäävät ihmisten hyvinvointia ja luovat pohjaa uusille ansaintamahdollisuuksille
- uusiutuvien luonnonvarojen elinvoimaisuus, luonnon monimuotoisuus ja elinympäristöjen tila paranevat, mikä luo pohjan niiden kestäväälle hyödyntämiselle
- turvataan ja edistetään luonnon kantokykyä ja vahvistetaan riskien hallintaa
- hillitään ilmastonmuutosta etenemällä kohti hiilineutraalisuutta, materiaalitehokkuutta ja kiertotaloutta
- ehkäistään luontokatoa, sopeudutaan ilmastonmuutokseen ja varaudutaan niistä aiheutuviin riskeihin.

Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta:

- ruokaan ja uusiutuviin luonnonvaroihin liittyvät paikkatiedot mahdollistavat tehokkaita prosesseja ja palveluita sekä uutta liiketoimintaa.

Tunnusluvut

	2022 toteutuma	2023 arvio	2024 arvio	2025 tavoite
Metsätalouden arvonlisäys, milj. euroa	4 118	nousee	nousee	nousee
Yksityismetsien puuntuotannon sijoitustuotto, % (ilman kantohintojen vuotuista muutosta)	4,2	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Runkopuun hakkuukertymä, milj. m ³	75,1	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Metso-toimenpiteet yksityismetsissä, ha	59 785	65 055	68 155	71 755
Kaupallisen kalastuksen tuotannon arvo, milj. euroa	48	nousee	laskee	nousee
Vesiviljelyn tuotannon arvo, milj. euroa	98	laskee	nousee	nousee
Kalanjalostuksen ja kalakaupan liikevaihto, milj. euroa	790	laskee	nousee	nousee
Vapaa-ajankalastuksen saaliin arvo, milj. euroa	106,1	nousee	nousee	ennallaan
Vapaa-ajankalastajien kalastuspäivien lukumäärä, milj. kpl	20,8	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Asukkaiden määrä merkittävillä tulvariskialueilla	5 841	5 947	5 700	laskee
Vesihuoltopalvelujen järjestämisen rakennemuutos, vesihuoltolaitosten määrä, kpl	1 155	1 139	1 123	laskee
Riistasaaliin arvo, milj. euroa	70,1	laskee	ennallaan	ennallaan
Pienriistan metsästyspäivien lukumäärä, milj. kpl	3,7	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Suurpetojen aiheuttamat vahingot, milj. euroa	10,5	10,6	10,7	laskee

20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 582 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (527/2014) nojalla annettujen sekä muiden vastaavien lupapäätösten lupaehtojen edellyttämien kalakannan hoitotoimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen, silloin kun ne liittyvät suoraan kohdan 1) mukaisiin kalakannan hoitotoimenpiteisiin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään vesistön rakentamisen, säännöstelyn, perkausten, jäteveden päästöjen ym. luvanvaraisen toiminnan kalakannoille aiheuttamien vahinkojen kompensoimisen ja estämisen sekä kalataloudellisen tarkkailun menoihin.

Momentin menoihin liittyvät vesioikeudelliset kalatalousmaksut on merkitty tuloina momentille 12.30.40.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kalatalousmaksukertymän kasvu	582
Yhteensä	582
2025 talousarvio	3 582 000
2024 talousarvio	3 000 000
2023 tilinpäätös	2 800 000

21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 225 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesivarojen käytön ja hoidon kulutus- ja sijoitusmenoihin, jotka liittyvät tulvariskien hallintaan, patoturvallisuuteen, vesistöjen säännöstelyyn, vesistön käytön ja hoidon, vesihuollon, maa- ja metsätalouden vesienhallinnan ja muun vesitalouden kehittämiseen, havaintotiedon hankintaan ja vesitietopalveluun, vaikutusten arviointiin, varautumiseen ja riskienhallintaan sekä valtion velvoitteisiin lain, lupapäätösten ja sopimusten perusteella, valtioiden väliin sopimuksiin perustuvaan rajavesistöyhteistyöhön sekä Suomen vesialan kansainvälisen strategian toteuttamiseen maa- ja metsätalousministeriön toimialalla

2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden kansallisena omarahoitusosuutena

3) enintään 95 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen sekä vesialan kansallisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen

4) vesialan liiketoimintaa edistävien valtioiden välisten yhteistyösopimusten toteuttamiseen

5) vesistörakenteiden siirtomenoihin tapauksissa, joissa vesistörakenteita luovutetaan paikallisille hyödynsaajille.

Momentille nettoutetaan yhteistyöosapuolten rahoitusosuudet hankkeista, selvityksistä tai muista toimenpiteistä, joiden toteuttaminen on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vastuulla sopimusten tai vesilainsäädännön mukaisen päätösten perusteella. Momentille nettoutetaan myös työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Palkkauksiin käytettävää määrärahaa on tarkoitus käyttää 87 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla ja kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Momentilta rahoitetaan

myös sellaisia valtion vesistö rakenteiden ylläpito- ja perusparannusmenoja, jotka on tarkoitus luovuttaa paikallisille hyödynsaajille.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Tulvariskien hallinta, patoturvallisuus ja vesistöjen säännöstely	3 372 000
Vesitalouden kehittäminen, suunnittelu ja seuranta	3 353 000
Valtion vesistö rakenteiden peruskorjaukset ja muut vesistötoimenpiteet	5 000 000
Valtion vesitalousluvista aiheutuvat velvoitteet	2 200 000
Valtiosopimuksiin perustuva rajavesistöyhteistyö, rahoitusosuudet ja jäsenmaksut	300 000
Yhteensä	14 225 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 9 225 000 euroa, siirtomenojen osuudeksi noin 200 000 ja sijoitusmenojen osuudeksi noin 4 800 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 3 000 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansainvälisten vesiasioiden koordinaattori (siirto momentille 24.01.01)	-16
Kansainvälisten vesiasioiden koordinaattori (siirto momentilta 24.01.01)	36
Palkkausten tarkistukset	16
Yhteensä	36

2025 talousarvio	14 225 000
2024 talousarvio	14 189 000
2023 tilinpäätös	15 996 000

22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 064 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä, biotaloutta, ympäristön hoitoa, luonnon monimuotoisuutta, ilmastomuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista koskeviin kehittämis-, kokeilu-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin ja viestintään sekä näihin liittyvien valtionavustusten maksamiseen

2) uusiutuvien luonnonvarojen kestävään käyttöön liittyvien tietojärjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen

3) eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen

4) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

5) enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä ja biotaloutta edistäviin kokeilu-, kehittämis-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin. Tavoitteena on parantaa luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvan kilpailukykyisen liiketoiminnan edellytyksiä. Määrärahalla toteutetaan kansallista metsästrategiaa,

Suomen biotalousstrategiaa sekä ilmastolaisia maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevien maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman sekä kansallisen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelman osalta.

Lisäksi määrärahaa kohdennetaan uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyvien tietojärjestelmien ja -varantojen yhteiskäyttöisyyden parantamiseen ja sähköisen asioinnin kehittämiseen, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, haitallisista vieraslajeista aiheutuvien riskien torjumiseen, geenivarojen suojeluun ja kestävään käyttöön sekä luonnon virkistys- ja matkailukäytön edistämiseen. Määrärahalla voidaan myös toteuttaa selvityksiä, joiden avulla pyritään parantamaan luonnonvarojen tilaa ja käyttöä sekä sopeutumista ilmastomuutokseen.

Tenojoen kalastusluvista kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41. Kalastuslupatuloista vesialueiden omistajille palautettava osuus on huomioitu momentilla 30.40.40.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Elinvoimainen Suomi: Luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet	44 000
Ilmastolain toimeenpano	800 000
Kasvihuonekaasuinventaarion ja seurantajärjestelmän kehittäminen	2 000 000
Metsäbiotalouden tiedepaneeli	400 000
Kansallisen metsästrategian toimeenpano ja muut kehittämishankkeet	1 491 000
Suomen biotalousstrategian toimeenpano	354 000
Tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito	760 000
Kalastusta koskevien sopimusten valvonta	215 000
Yhteensä	6 064 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi noin 4 450 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi noin 1 614 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 1 500 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kasvihuonekaasuinventaarion ja seurantajärjestelmän kehittäminen	2 000
Kehyspäätöksen 2022-2025 säästö	90
Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka, metsitystukijärjestelmän rahoitus (siirto momentille 30.40.47) (HO 2019)	-400
Metsitystukijärjestelmän lisärahoitus (siirto momentilta 30.40.47) (HO 2019)	310
Vanajaveden isosorsimon torjunta, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-140
Yhteensä	1 760

2025 talousarvio	6 064 000
2024 talousarvio	4 304 000
2023 tilinpäätös	14 966 000

31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 486 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa, vesienhallintaa sekä vesitalouden varautumista ja riskienhallintaa parantavien tulvasuojelu- ja muiden hankkeiden avustamisesta ja valtion työnä toteutettavista hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) vesiluonnonvarojen kestävää käyttöä edistävien kehittämis- ja investointihankkeiden avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan hankkeista aiheutuvan henkilöstön palkkausmenojen ja muiden kulutusmenojen sekä sijoitusmenojen maksamiseen
- 4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden kansallisena omarahoitusosuutena
- 5) kansallisten ja kansainvälisten vesitaloushankkeiden vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavina toimenpiteinä tukea myönnetään vesistötoimenpiteille tulvariskien hallintaan ja muiden erilaisten vesitaloudellisten riskien ja haittojen vähentämiseen sekä vesistöjen monipuolisen käytön ja hoidon edistämiseen ja vesienhallintaan. Erityisesti tukea suunnataan vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantamiseen. Vesiluonnonvarojen kestävää käyttöä edistävinä hankkeina tukea myönnetään vesitaloussektorin kokeilu-, investointi- ja vientitoimintaa sekä innovatiivisia julkisia hankintoja ja niihin liittyviä toimintamalleja edistäville hankkeille. Kalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseksi määrärahaa käytetään kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistävien hankkeiden toteuttamiseen. Avustusten perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksella vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta (714/2015).

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesitaloudelliset riskinhallinta-, kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	3 729 000
Kalataloudelliset kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	2 757 000
Yhteensä	6 486 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 4 927 000 euroa, kulutusmenojen osuudeksi noin 661 000 euroa ja sijoitusmenojen osuudeksi noin 898 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 500 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Närpiön kalojen vaelluksen helpottaminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-110
Palokin koskien patojen purun suunnittelu (Investointiohjelma), kertaluonteisen lisäyksen poisto	-450
Ähtävän kalat/helmet -hanke: kalatien ja lisääntymisalueiden parantaminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Toimintameno säästö (Lisätoimet 2024)	-150
Yhteensä	-810

2025 talousarvio	6 486 000
2024 talousarvio	7 296 000
2023 tilinpäätös	8 736 000

40. Eräät luonnonvaratalouden korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 541 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Tenojoen kalastuslupatuloista vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen
- 2) kalastuslain (379/2015) 60 §:n mukaisista saimaannorpan suojeluun liittyvistä kalastuksen rajoittamissopimuksista vesialueiden omistajille maksettaviin korvauksiin siten, että korvauksen suuruus on 2,5 euroa hehtaarilta
- 3) lupaviranomaisten ja tuomioistuinten vesi- ja kalastusasioista antamien päätösten ja lain tai valtioiden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovittujen korvausten, kustannusten ja päätösmaksujen sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen
- 4) metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen maksamiseen
- 5) laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään huomattavien metsätuhojen kartoituksesta ja tuhoalueita koskevien ilmakuviin tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 6) metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista
- 7) Suomen ja Norjan välisen poroaitasopimuksen mukaisten korvausten maksamiseen sekä poroaitasopimukseen perustuvan poroesteaidan rakentamiseen liittyvien lunastustoimitusmenojen ja käyttöoikeuskorvausten maksamiseen erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisesti
- 8) kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) mukaisten avustusten maksamiseen
- 9) Tenojoen kalastussääntöä koskevan sopimuksen ja kalastussäännön eräiden määräysten aiheuttamien menetysten korvaamisesta annetussa laissa (501/1991) määrättävien korvausten ja kustannusten sekä niitä koskevien korkojen ja viivästyskorkojen maksamiseen
- 10) vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 17 §:n perusteella aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista
- 11) kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tenojoen kalastuslupatuloista palautetaan vesialueiden omistajille vuonna 2024 kertyneiden kalastuslupatulojen palautettava osuus. Tenojoen lohikantojen heikon tilan vuoksi kalastusta on jouduttu rajoittamaan kestävästi 2021 lähtien ja kohdentamaan kalastusta muihin lajeihin kuin loheen. Lohikantojen heikon tilanteen on arvioitu jatkuvan, mikä pienentää lupakertymää. Yksityisille vesialueen omistajille vesialueomistuksen mukaisessa suhteessa palautettava osuus on noin 73 %, mikä on huomioitu momentin määrärahatasossa. Tenojoen kalastuslupamaksutuloista valtiolle kuuluva osuus on otettu huomioon momentin 30.40.22 määrärahassa. Tenojoen kalastusluvista kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Saimaannorpan suojeluun liittyvillä sopimuskorvauksilla korvataan vapaaehtoisista kalastuksen rajoittamissopimuksista aiheutuvia haittoja vesialueiden omistajille. Vuonna 2024 kalastuksen rajoitussopimuksia on voimassa noin 2 720 km² alueella. Momentille 30.40.62 on varattu varoja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen kaupallisille kalastajille.

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 1 291 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 250 000 euroa.

2025 talousarvio	1 541 000
2024 talousarvio	1 541 000
2023 tilinpäätös	1 801 235

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 590 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 6 §:n mukaisiin menoihin
- 2) edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten ja EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulu-
tusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 6 §:n mukaisia menoja ovat riistavahinkolain (105/2009) mukaisten hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta aiheutuvat menot sekä riistavahinkokisteristä ja muista hirvieläinten metsästyksen hallinnointiin liittyvistä tietojärjestelmistä aiheutuvat menot. Lisäksi varoja voidaan käyttää hirvieläinkantojen seurannasta, tutkimuksesta ja hoidosta aiheutuviin menoihin sekä muihin vastaaviin menoihin.

Hirvieläinten pyyntilupamaksuista kertyväksi arvioidut tulot on merkitty momentille 12.30.42.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vahinkojen korvaukset	1 500 000
Vahinkojen estämistoimenpiteet	500 000
Hirvieläinkantojen seuranta ja tutkimus	700 000
Riistavahinkokisteri ja riistavahingot -palvelu	400 000
Hirvieläinkantojen hoito	490 000
Yhteensä	3 590 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 3 190 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 400 000 euroa.

2025 talousarvio	3 590 000
2024 talousarvio	3 590 000
2023 tilinpäätös	4 760 000

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistavahinkolaissa (105/2009) määriteltyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, ehkäisemisestä, valvonnasta ja riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha käytetään vuonna 2024 tapahtuneiden petovahinkojen korvaamiseen. Porovahinkokorvaukset maksetaan riistavahinkolain 9 §:n 2 momentin mukaan talousarvion rajoissa ja muut vahingot täysimääräisesti.

Vuonna 2023 petoeläinten aiheuttamien vahinkojen määrä oli yhteensä 10,6 milj. euroa, josta porovahinkojen osuus oli 9,8 milj. euroa ja kotieläin- ja viljelysvahinkojen osuus 0,7 milj. euroa. Vuonna 2024 porovahinkojen määrän arvioidaan edelleen nousevan. Myös kotieläinvahinkojen arvioidaan nousevan kannanhoidollisen metsästyksen loppumisen johdosta. Kun porovahinkojen korvaamiseen on käytettävissä 7,5 milj. euroa, ei momentin määrärahataso mahdollista vahinkojen täysimääräistä korvaamista. EU:n asettama korvauskatto (C(2016) 1752 final) mahdollistaa porovahinkojen korvaamisen 10 milj. euroon saakka.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen korvaaminen	7 500 000
Suurpetojen aiheuttamien kotieläin-, viljelys- ja mehiläisvahinkojen korvaaminen	600 000
Vahinkojen ehkäiseminen ja valvonta	750 000
Yhteensä	8 850 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 8 600 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 250 000 euroa.

2025 talousarvio	8 850 000
2024 II lisätalousarvio	2 500 000
2024 talousarvio	8 850 000
2023 tilinpäätös	11 336 000

44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 777 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävä metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) nojalla myönnettävien tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2025 on käytössä kestävä metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) mukaisten tukipäätösten tekemiseen avustusten myöntövaltuutta enintään 15 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain muuttamisesta. Muutoksella vähennetään tuettavia työlajeja hallitusohjelman mukaisten sopeutustoimien takia.

Vuoden 2024 alusta tuli voimaan metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain mukainen Metka-tukijärjestelmä. Se korvasi kestävä metsätalouden määräaikaisen rahoituslain mukaisen Kemera-tukijärjestelmän. Kemera-tukipäätöksiin liittyviä maksatuksia voidaan tehdä vuoden 2026 loppuun asti. Tukijärjestelmällä kannustetaan yksityisiä maanomistajia aktiivisiin ja oikea-aikaisiin toimiin, joilla lisätään metsien kasvua, edistetään metsätalouden vesiensuojelua, hillitään ilmastonmuutosta, edistetään metsien sopeutumista ilmastonmuutokseen sekä pidetään yllä metsätalouden tieverkkoa.

Metsätalouden määräaikaisessa kannustejärjestelmälaissa taimikon ja nuoren metsän hoidon tukea haetaan työn toteuttamisen jälkeen, jolloin sitä varten ei tarvita myöntämisvaltuutta. Myöntövaltuuden käyttöä edellyttäviä työlajeja ovat terveyslannoitus, suometsän hoitosuunnitelma, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekeminen sekä metsätien tekeminen.

Määrärahalla toteutettavien töiden suora työllisyysvaikutus on n. 1 600 henkilötyövuotta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2025	2026	2027	2028	Yhteensä 2029-2025 lähtien	
Ennen vuotta 2025 tehdyt sitoumukset	13,0	2,0	0,5	0,3	0,2	16,0
Vuoden 2025 sitoumukset	6,0	4,5	3,0	0,8	0,7	15,0
Menot yhteensä	19,0	6,5	3,5	1,1	0,9	31,0

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kehyspäättöksen 2022-2025 säästö	-90
Rahoituksen tason alentaminen (HO 2023)	-2 300
Toimintameno säästö (Lisätoimet 2024)	-210
Yhteensä	-2 600
2025 talousarvio	35 777 000
2024 talousarvio	38 377 000
2023 tilinpäätös	42 169 016

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 027 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävä metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) ja metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain (71/2023) nojalla tuen maksamiseen metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaalla toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) ja Helmi-elinympäristöohjelmaa.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2025 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Suomen metsäkeskuk-
selle metsäluonnon hoidon edistämiseksi seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

- metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä turvataan ympäristötuella, metsäluonnon elinympäristöjen hoito-
hankkeilla, maanomistajalähtöisillä hankkeilla ja kulutuksella noin 3 600 hehtaarin alueella
- vesienhoitoa turvataan suunnittelemalla monitavoitteisia vesiensuojeluhankkeita
- ennallistetaan soita suojelualueiden ulkopuolella 1 200 hehtaarin alueella
- palautetaan vesiä 13 suojelusalueelle ympäröiviltä alueilta
- perustetaan ja kunnostetaan suojelualueverkoston ulkopuolisia lintukosteikkoja 13 kpl.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristötuki	7 327 000
Metsäluonnon hoitohankkeet ja kulutus	2 000 000
Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteet	1 700 000
Yhteensä	11 027 000
2025 talousarvio	11 027 000
2024 talousarvio	11 027 000
2023 tilinpäätös	17 500 000

46. Valtionavustus Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 41 157 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Suomen metsäkeskuksesta annetun lain (418/2011) mukaisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) muuna julkisena rahoitusosuutena Suomen metsäkeskuksen valtionavustustoimintaan kuuluvissa EU-hankkeissa
- 3) Suomen metsäkeskukselle kuuluvien Eläke-Tapio -lisäeläkejärjestelmän vuosimaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen metsäkeskus on metsien kestävä hoitoa ja käyttöä sekä niiden monimuotoisuuden säilyt-
tämistä koskevia tehtäviä hoitava koko maan kattava kehittämis- ja toimeenpano-organisaatio. Suomen metsäkeskuk-
sen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja met-
sätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo Suomen metsäkeskusta.

Suomen metsäkeskus tukee yhteiskunnan, yritysten ja metsänomistajien päätöksentekoa. Suomen metsäkeskus val-
voo metsätaloutta koskevien lakien noudattamista ja hoitaa muut sille säädetty viranomaistehtävät, kuten vuosittain
n. 130 000 metsänkäyttöilmoituksen ja n. 45 000 rahoitushakemuksen ja toteutusilmoituksen käsittelyn. Metsäkes-
kus kerää ja julkaisee alueellista metsä- ja luontotietoa n. 2,5 milj. hehtaaria sekä ohjaa ja kouluttaa n. 25 000—
30 000 metsänomistajaa ja metsäalan toimijaa vuosittain.

Metsäkeskus parantaa toimintansa tuottavuutta tehostamalla metsä- ja luontotiedon käyttöä, lisäämällä automaatiota
ja kehittämällä sähköisiä palveluitaan sekä tarjoamalla ratkaisuja metsäalan toimijoille ja metsänomistajille.

Pääluokka- ja lukuperusteluissa asetettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseksi maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2025 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Suomen metsäkeskuksen toiminnalle seuraavat tavoitteet:

Suomen metsäkeskuksen tulostavoitteet

	2023 toteutuma	2024 tulostavoite	2025 tulostavoite
Vaikuttavuus			
Luottamus- ja maine -indeksi (1-5)	3,5	3,5	3,5
Avoimen metsätiedon hyödyntäminen laajenee			
— ladattujen aineistopakettien määrä, GiB	33 750	68 000	60 000
— rajapintakutsujen määrä rajapinnassa, kpl	68 474 645	154 000 000	60 000 000
— karttapalvelujen katselukerrat, kpl	186 453	170 000	150 000
Toiminnallinen tehokkuus			
Metsälain mukaisten metsänkättilöilmoitusten ja poikkeuslupien käsittelyn ja päätöksenteon kokonaiskustannukset ilmoitusta kohden, €	8,35	7,5	7,0
Metsätalouden kannustejärjestelmän mukaisten taimikon ja nuoren metsän hoidon hakemusten käsittelyn kokonaiskustannukset hakemusta kohden, €	62,4	55	45
Päätös metsätalouden kannustejärjestelmän taimikon ja nuoren metsän hoidon hankkeista, viikkoa vireille tulosta	2,6	3,0	2,6
Tuotokset ja laadunhallinta			
Metsävaratiedon keruutavoite, ha ¹⁾	2 396 000	2 000 000	2 400 000
Vuoden aikana Metsään.fi -palvelua käyttäneet, % yksityismetsien pinta-alasta	48	49	50
Metsään.fi käyttäjämäärä, yritykset	1 194	1 300	1 400
Metsävaratiedon keruukustannukset €/ha ¹⁾	2,35	3,0	3,5
Voimavarat			
Metsäkeskuksen henkilöstötutkimuksen Efekti-indeksi (1-5)	3,69	3,6	3,7

¹⁾ Kansallisen laserkeilaus ja ilmakuvaohjelman toteutuminen vaikuttaa toteutumismääriin ja keruukustannuksiin

Määrärahalla toteutettavan toiminnan kustannusten (milj. euroa) ja henkilötyövuosien (htv) arvioitu jakautuminen prosesseille

	2024 arvio		2025 arvio	
	kustannukset	htv	kustannukset	htv
Metsälait ja tiedontuotanto	15,6	208	14,4	190
Metsäohjelmat ja -osaaminen	5,5	75	4,4	60
Asiakkuudet ja viestintä	3,5	58	3,3	58
Järjestelmät ja tietohallinto	14,3	53	13,5	41
Hallinto	6,9	28	6,5	27
Yhteensä¹⁾	46,0	422	42,1	376

¹⁾ Vuonna 2023 Suomen metsäkeskuksen toteutuneet valtionaputoiminnan kustannukset olivat yhteensä 47,7 milj. eur ja htv kertymä 462. Suomen metsäkeskuksessa on tehty organisaatiomuutos 2024, joten vertailulukuja aiemmilta vuosilta ei ole saatavilla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alennetaan valtionavustusten ja kehittämisrahoituksen tasoa (HO 2023)	-2 000
Palkkausten tarkistukset	262
Toimintamenoäästö (Lisätoimet 2024)	-130
Yhteensä	-1 868
2025 talousarvio	41 157 000
2024 talousarvio	43 025 000
2023 tilinpäätös	45 999 000

47. Tuki joutoalueiden metsitykseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää metsityksen tukemisen määräaikaisen lain (1114/2020) nojalla myönnettävien tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Joutoalueiden metsitystukijärjestelmä on päättynyt vuoden 2023 lopussa. Metsitettäväksi hyväksyttiin joutoalueita yhteensä noin 6 000 hehtaaria. Momentin määräraha käytetään tehtyjen tukipäätösten mukaisten metsityskorvausten ja hoitopalkkioiden maksatuksiin.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2025	2026	2027	2028	2029—	Yhteensä 2025 lähtien
Ennen vuotta 2025 tehdyt sitoumukset	2,5	1,3	0,6	0,4	3,1	7,9
Menot yhteensä	2,5	1,3	0,6	0,4	3,1	7,9

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Joutoalueiden metsitystukijärjestelmästä luopuminen (HO 2023)	-600
Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka, metsitystukijärjestelmän rahoitus (siirto momentilta 30.40.22) (HO 2019)	400
Metsitystukijärjestelmän lisärahoitus (siirto momentille 30.40.22) (HO 2019)	-310
Metsitystukijärjestelmän lisärahoitus (turvepaketin osuus)	-480
Yhteensä	-990
2025 talousarvio	2 500 000
2024 talousarvio	3 490 000
2023 tilinpäätös	5 400 000

50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 779 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 3 §:n nojalla valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa vähintään sitä määrää, minkä kolmen edellisen vuoden metsästäjämäärien perusteella (305 125) arvioidaan samana vuonna kertyvän riistanhoitomaksuina. Riistanhoitomaksun suuruus on 43 euroa ja alle 18-vuotiaalta 10 euroa. Alle 18-vuotiaita metsästäjiä arvioidaan olevan 10 356. Riistanhoitomaksuina kertyväksi arvioidut tulot on merkitty momentille 12.30.45.

Suomen riistakeskuksen toiminnallinen tuloksellisuus

Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka toimialueena on koko maa lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa. Suomen riistakeskuksen tehtävänä on edistää kestävästä riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdistysten toimintaa, huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta ja hoitaa sille säädetty julkiset hallintotehtävät. Suomen riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö.

Suomen riistakeskus tukee pääluokka- ja lukuperusteluissa asetettuja yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita seuraavasti:

- vastaa riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjä koskevien hoitosuunnitelmien ja niiden päivitysten osallistavasta valmistelusta ja ottaa toiminnassaan, ml. julkiset hallintotehtävät, huomioon vahvistettujen hoitosuunnitelmien linjaukset sekä kansallisen vieraslajistrategian toimenpiteet
- huolehtii kattavasta sidosryhmien kuulemisesta ja osallistamisesta alueellisissa riistaneuvostoissa ja valtakunnallisessa riistaneuvostossa, kehittää ja tukee suurpetoyhdyshenkilöverkoston toimintaa yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten kanssa sekä edistää vapaaehtoisuuteen perustuvien muiden riistakantaseurantojen toteuttamista ja havaintojen ja terveystietojen toimittamista tutkimuslaitoksille
- ylläpitää ja kehittää yhteistyössä julkisen riistakonsernin toimijoiden kanssa sähköistä Oma riista -palvelua ja sen tietovarantoja lupahallinnon, saalistilastoinnin sekä riistahallinnon suunnittelutoiminnan perustana joukkoistetun tiedonkeruun periaatteella
- huolehtii, että riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen määrä pysyy kohtuullisena mm. aktiivisin vahinkojen estämistoimenpitein sekä kohdentamalla metsästäystä vahinkoa aiheuttaviin riistaeläinlajeihin
- pyrkii aktiivisin toimenpitein vähentämään riistaeläimiin kohdistuvaa laitonta tappamista
- huolehtii valtionavustusten ohjaamisesta riistanhoitoyhdistysten toimintaan.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Suomen riistakeskus	8 405 000
Riistanhoitoyhdistykset	2 800 000
Metsästysmuseotoiminnan tukeminen	450 000
Riistakonsernin strategian mukaiset kehittämishankkeet	
— riistanhoitoyhdistysten toiminnan kehittäminen, kansainvälinen vaikuttaminen, suurpetokantojen hallinta ja riistakonsernin yhteisten tietojärjestelmien kehittäminen sekä riistan elinympäristöä parantavat hankkeet	2 124 000
Yhteensä	13 779 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 13 629 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 150 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ampumaratojen ympäristölupahanke, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-960
Riistanhoitomaksukertymän muutos	-129
Yhteensä	-1 089
2025 talousarvio	13 779 000
2024 talousarvio	14 868 000
2023 tilinpäätös	13 059 000

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 920 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kalastuslain (379/2015) 82 §:n mukaisista käyttötarkoituksista aiheutuviin menoihin
- 2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kalastuslain 86 §:n mukaisesti talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, joka vastaa sitä määrää, minkä viimeisimmän vahvistetun valtion tilinpäätöksen perusteella arvioidaan samana vuonna kertyvän kalastonhoitomaksuina. Vuonna 2025 kalastonhoitomaksujen kertymän ja määrärahan mitoitus perustuu näin ollen vuoden 2023 valtion tilinpäätöksen mukaisiin kalastonhoitomaksujen myyntimääriin. Vuonna 2025 kalastonhoitomaksujen kertymäksi arvioidaan 9 920 000 euroa.

Kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.44.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Kalavesien kestävä käytön ja hoidon suunnittelu, toimeenpano, ohjaaminen ja kehittäminen sekä kalastuksenvalvonta	2 600 000
Kalatalousalueiden toiminta	1 440 000
Kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestäminen	2 040 000
Kalastonhoitomaksukannosta aiheutuvat menot	780 000
Kalavesien yleiskalastusoikeuksista sekä kalastusopastoinnasta maksettavat korvaukset vesialueiden omistajille	2 910 000
Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rekisterit	150 000
Yhteensä	9 920 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 8 432 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 1 488 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kalastonhoitomaksukertymän kasvu	181
Kalatalouden Keskusliitto, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Pyhäjärvi-instituutin hoitokalastus, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Suomen Kalankasvattajaliitto ry, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Yhteensä	-219

2025 talousarvio	9 920 000
2024 talousarvio	10 139 000
2023 tilinpäätös	10 975 000

53. Eräät luonnonvaratalouden valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 332 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) metsäpuiden siemenviljelysten perustamista ja metsäpuiden siementuotannon kehittämistä varten myönnettävien valtionavustusten maksamiseen
- 2) valtionavustusten maksamiseen luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen myönnettävillä avustuksilla varmistetaan, että metsätalouden käyttöön on saatavissa jatkuvasti ja riittävästi olosuhteisiin sopivaa ja hyvälaatuista metsänviljelyaineistöä. Määrärahaa saa käyttää myös metsäpuiden siementuotannon kehittämiseen.

Luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille myönnettävät avustukset kohdennetaan luonnonvaratalouden kasvua ja kilpailukykyä edistävään kehittämistoimintaan ja viestintään.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Avustukset metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen	640 000
Avustukset luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhdistyksille	692 000
Yhteensä	1 332 000

Määrärahasta käytetään arviolta 200 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

2025 talousarvio	1 332 000
2024 talousarvio	1 332 000
2023 tilinpäätös	1 132 000

62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 945 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) varoista osittain rahoitettavien elinkeinokalataloutta ja meripolitiikkaa koskevien toimenpiteiden EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti
- 2) kansallisesti rahoitettavista elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteistä ja kaupallisen kalastuksen valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 10 523 000 euroa EU:n osarahoittamien hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan ja yhdenmetyt meripolitiikan mukaisina menoina 22 007 000 euroa, joka on vuosille 2021—2027 Euroopan meri-, kalatalous ja vesiviljelyrahastosta (EMKVR) osaksi rahoitettavan toimintaohjelman rahoitusosuutta. EU:n osuus tästä on 11 547 000 euroa.

Määrärahan EU-osuudessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Ahvenanmaa osoittaa tarvittavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden omassa talousarviossaan.

Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) 2021—2027 ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) 2014—2020 ohjelmien tuloja yhteensä 10 000 000 euroa.

Määrärahassa on otettu huomioon kokonaan kansallisesti rahoitettavina elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteinä kaupallisen kalastuksen valvonnan kustannukset, siltä osin kuin toimenpiteet eivät sisälly Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston ohjelmaan. Määrärahaa voidaan käyttää maa- ja metsätalousministeriön hyväksymillä perusteilla myös muuhun elinkeinokalatalouden edellytysten parantamiseen tai kalatalousalan valtioneuvoston EU:n säädösten mukaisesti ja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen kaupallisille kalastajille arviolta 80 000 euroa. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää ammattikalastuksen edellytysten turvaamiseen ja vahinkoja aiheuttavien hylkeiden poistosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Vuonna 2025 kokonaan kansallisesti rahoitettaviin menoihin arvioidaan tarvittavan 875 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Kansallinen osuus	EU:n osuus (EMKVR)	Yhteensä
Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston toimintaohjelma yhteensä, josta	10 523 000	11 547 000	22 070 000
— tekninen tuki	-	467 000	467 000
Kansalliset toimenpiteet	875 000	-	875 000
Yhteensä	11 398 000	11 547 000	22 945 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan siirtomenojen osuudeksi noin 18 945 000 euroa ja kulutusmenojen osuudeksi noin 4 000 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 4 000 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EMKVR 2021-2027 ohjelman mukainen vuosimuutos	-2 337
Savo-Karjalan vesiensuojeluyhdistys: Savo-Karjalan elintarvikekalastuksen edistäminen, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-75
Yhteensä	-2 412

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	22 945 000
2024 talousarvio	25 357 000
2023 tilinpäätös	32 542 988

64. Metsähallitus

Metsähallituksen liiketoiminnalle asetetaan seuraavat tavoitteet ja tehdään muita Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) edellyttämiä päätöksiä seuraavasti:

1. Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Metsähallituksen liiketoiminta on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää ja tuottaa tasaisen tuloutuksen omistajalle. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Metsähallitus mahdollistaa osaltaan metsäbiotalouden raaka-ainehuollon. Metsähallitus pyrkii liiketoimintakäytössä olevien kiinteistöjen arvon nostamiseen ottaen huomioon yhteiskunnan kokonaisuhyöty.

2. Peruspääoman muutokset

Metsähallituksen peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi 8,289 milj. eurolla.

3. Liiketoiminnan lainanoton enimmäismäärä

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan liiketoimintaansa varten konsernin ulkopuolista lainaa enintään 50 milj. euroa.

4. Liiketoiminnan investointien ja investointisitoumusten enimmäismäärä

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2025 enintään 30 milj. euroa. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 2025 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja myöhemminä tilikausina enintään 20 milj. euroa.

5. Liiketoiminnan vakuuksien enimmäismäärä

Metsähallitus saa antaa liiketoimintaansa varten tarvittavia vakuuksia konsernin ulkopuolisille toimijoille enintään 2 milj. euron arvosta.

Selvitysosa: Metsähallituksen yleistävänä on käyttää, hoitaa ja suojella hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi ja toimia tuloksellisesti. Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana on sen hallintaan osoitetun valtion maa- ja vesiomaisuuden taloudellinen hyödyntäminen sekä maa- ja vesiomaisuuden hallintaan liittyvää liiketoimintaa harjoittavien tytäri- ja osakkuusyhtiöiden osakkeiden hallinnointi.

Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Ottaen huomioon eduskunnan päätösosassa hyväksymät vuoden 2025 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2025 tulostavoitteeksi (tili-

kauden tulos) 135,3 milj. euroa. Tavoite vastaa 5,4 prosentin tuottoa Metsähallituksen liiketoimintaan sijoitetulle pääomalle. Tulostavoitteen kasvattaminen ei edellytä Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelmissa asetettujen hakkuutavoitteiden nostamista. Valtioneuvosto päättää tuloutuksen määrästä vuoden 2024 tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen taloudellinen kannattavuus, luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Liiketoiminnassa yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Tähän liittyviä toimenpiteitä ovat mm. monikäyttömetsien hiilinielun vahvistaminen esim. lisäämällä kasvua edistävää lannoitusta, valuma-aluekohtainen vesiensuojelun toimenpiteiden suunnittelu, peitteellisen metsänkäsitteilynkäytäminen soveltuvilla kohteilla sekä aktiivisten luonnonhoitotoimenpiteiden ohjelman toteuttaminen monikäyttömetsissä.

Metsähallitus turvaa osaltaan puuraaka-aineen saantia omien luonnonvarasuunnitelmien puitteissa ottaen huomioon toimintaansa koskevat muut yhteiskunnalliset velvoitteet.

Metsähallituksen liiketoiminnan metsämaan pinta-ala oli vuoden 2023 lopussa 3 483 000 ha, mistä metsähallituslain mukaisten yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden takia käyttörajoituksen piirissä oleva pinta-ala oli 617 000 ha. Kokonaan talouskäytön ulkopuolella oli 343 000 ha ja rajoitetun käytön piirissä 274 000 ha. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioonottamisesta aiheutuva kokonaispanostuksen taso oli vuoden 2023 lopussa 110,3 milj. euroa.

Kiinteistökehityksessä huomioidaan yhteiskunnan kokonaishyöty mm. edistämällä uusiutuvan energian tuotantomahdollisuuksia ja luomalla lisää toimintaedellytyksiä matkailualalle. Kotimaista kalankasvatusta edistetään valtion ve-sillä.

Peruspääoman muutokset

Peruspääoman määrä oli 1.1.—31.12.2023 tilinpäätöksen mukaan 2 586,1 milj. euroa per 31.12.2023. Vuoden 2024 talousarviossa eduskunta hyväksyi peruspääoman korottamisen yhteensä 1,267 milj. eurolla. Lisäksi toiseen lisätalou-sarvioehdotukseen 2024 sisältyy peruspääoman korotus 1,385 milj. euroa.

Vuonna 2025 peruspääomaa ehdotetaan korotettavaksi 8,289 milj. eurolla. Peruspääoma kasvaa merituulivoimahank-keisiin liittyvien ja muiden hallinnan siirtojen, valtionperintöjen sekä muiden vastaavien omaisuuden muutosten net-tovaikutuksena.

Investoinnit

Metsähallitus tekee liiketoiminnan investointeja alustavan investointisuunnitelman mukaan 13,4 milj. eurolla. Mer-kittävimät investointikohteet ovat tuulivoimapuistojen rakenteet, puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen ja tutki-muksen tarpeisiin tehtävät maa- ja vesialuehankinnat. Muita merkittäviä investointikohteita ovat maa- ja vesiraken-nushankkeet.

Metsähallituksen liiketoiminnan tunnuslukutaulukko

	2023 toteutuma		2024 ennakoitu		2025 esitys	
	Liiketoiminta	Liiketoimin-takokonai-suus	Liiketoimin-ta	Liiketoimin-takokonai-suus	Liiketoimin-ta	Liiketoimin-takokonai-suus
Liikevaihto, milj. €	119,8	421,8	117,9	425,9	120,2	451,3
— muutos, %	-21	3	-2	1	2	6
Käyttökate, %	89	37	86	35	94	38
Liikevoitto/tappio, milj. €	107,0	158,0	100,9	137,4	110,7	157,9
Tilikauden tulos, milj. €	113,4	142,4	129,6	124,5	135,3	145,8
— liikevaihdosta, %	95	34	110	29	113	32

	2023 toteutuma		2024 ennakoitu		2025 esitys	
	Liiketoiminta	Liiketoimintakokonaisuus	Liiketoiminta	Liiketoimintakokonaisuus	Liiketoiminta	Liiketoimintakokonaisuus
— peruspääomasta, %	4,4	5,5	5,0	4,8	5,2	5,6
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. € ¹⁾	120,0		110,0		125,0	
Sijoitetun pääoman tuotto, % ²⁾	4,6	6,1	5,2	5,3	5,4	6,1
Investoinnit liikevaihdosta, %	11	8	14	8	11	7
Omavaraisuusaste, %	99	98	98	98	99	98
Taseen loppusumma, milj. €	3 002	3 099	3 035	3 085	3 052	3 102
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (htv)	182	572	178	599	181	590

¹⁾ Tuloutus edelliseltä vuodelta, kuluvan vuoden tuloutustavoite sekä talousarvioesityksen mukainen tuloutustavoite.

²⁾ Tunnusluvut peruspääoman ko. vuoden muutoksen jälkeen, liiketoiminnan sijoitetun pääoman tuotto-% sisältää tytäryhtiöosingot.

Metsähallituksen liiketoiminta käsittää Metsähallituksen muun kuin tytäryhtiöissä olevan liiketoiminnan.

Metsähallituksen liiketoimintakokonaisuus käsittää Metsähallituksen liiketoiminnan ja Metsähallituksen liiketoiminnan tytäryhtiöt.

Liikelaitoksen tuloutus ja rahoitus momenteittain (milj. euroa)

	2023 toteutuma	2024 ennakoitu	2025 esitys
Metsähallituksen tuloutus tulomomenteille			
13.05.01 Voiton tuloutus	120,000	110,000	125,000
Yhteensä	120,000	110,000	125,000
Julkisten hallintotehtävien määräraharahoitus			
30.64.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät	8,696	7,244	7,090
MMM:n hallinnonala yhteensä	8,696	7,244	7,090
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	53,522	49,640	47,905
YM:n hallinnonala yhteensä	53,522	49,640	47,905
Yhteensä (MMM ja YM)	62,218	56,884	54,995

Julkiset hallintotehtävät

Julkisten hallintotehtävien toiminnan yhteiset vaikuttavuustavoitteet maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön toimialojen osalta ovat:

- Luonnon monimuotoisuutta suojellaan sekä lajien populaatioiden elinympäristöjen tilaa parannetaan niin maalla, sisävesissä kuin merillä
- Luonnonsuojelualueverkoston arvot sekä riista- ja kalavarojen kestävä käyttö turvataan ajantasaiseen tietoon perustuvalla suunnittelulla ja yhteensovittamisella.
- Luonnon virkistys- ja matkailukäyttö sekä metsästys ja kalastus on kestävä, eettistä ja vastuullista
- Monipuoliset ja asiakaslähtöiset luonto- ja eräpalvelut lisäävät hyvinvointia ja luovat elinvoimaa

— Kulttuuriomaisuutta vaalitaan ja saamelaiden kotiseutualueella turvataan saamelaisen kulttuurin harjoittamisen edellytykset

— Luonnon arvostus lisääntyy ja yhtenäinen asiakaskokemus rakentuu monikanavaisen asiakaspalvelun kautta

Metsähallituksesta annetun lain mukaisten julkisten hallintotehtävien palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet sekä niiden rahoitus ovat maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta momentilla 30.64.50 sekä ympäristöministeriön toimialan osalta momentilla 35.10.52.

Julkisten hallintotehtävien rahoitus ja menorakenne (1 000 euroa, sisältää koko toiminnan myös ympäristöministeriön toimialaan liittyvän osuuden)

	2023 toteutuma	2024 ennakoitu	2025 esitys
Rahoitus¹⁾			
Maa- ja metsätalousministeriö (30.64.50)	7 214	7 405	7 090
Ympäristöministeriö (35.10.52)	59 780	60 130	47 905
Ympäristöministeriö (35.10.22/23)	995	590	590
Ympäristöministeriö (35.10.63)	379	-	-
Muu ministeriöiden rahoitus	2 832	3 200	2 800
Euroopan unionin LIFE-rahoitus	1 504	2 660	3 000
Muu Euroopan unionin rahoitus	1 992	280	-
Tulorahoituksella maksetut menot	14 989	11 990	12 000
Muu rahoitus	2 679	1 080	1 000
Yhteensä	92 364	87 335	74 385

¹⁾ Rahoituseriin 2023—2024 sisältyvät myös edellisiltä vuosilta siirtyneet erät.

Julkisten hallintotehtävien kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	2023 toteutuma	2024 ennakoitu	2025 esitys
Tuotot (1 000 euroa)			
Maksullinen toiminta	15 083	12 500	12 000
Muut tuotot	5 036	4 995	4 000
Valtion talousarviosta saatu rahoitus	69 219	69 825	56 400
Tuotot yhteensä	89 338	87 320	72 400
Kulut (1 000 euroa)			
Henkilöstökulut	34 845	26 200	25 900
Muut kulut	53 401	62 120	48 000
Kulut yhteensä	88 246	88 320	73 900
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja	1 092	-1 000	-1 500
Julkisten hallintotehtävien - yksikön tilikauden tuloksen siirto muun oman pääoman muutokseksi ¹⁾	-1 092	1 000	1 500
Tilikauden tulos	-	-	-
Henkilöstömäärä (htv)	545	393	385

¹⁾ Tuloslaskelma on laadittu Metsähallituslain (234/2016) sekä 1.1.2017 voimaan tulleen asetuksen (1368/2016) säätämällä tavalla niin, että julkisten hallintotehtävien tilikauden tulos kirjataan muun oman pääoman muutokseksi.

50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 090 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) 5 §:n mukaisten Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä maa- ja metsätalousministeriön toimialalla aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluita palvelemaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnon virkistyskäyttöä ja eräpalveluja palvelevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen
- 4) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden taloudellinen käyttöaika on yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää edellä mainittuihin julkisiin hallintotehtäviin ne Metsähallitukselle kertyvät julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta seuraavat alustavat tulostavoitteet:

- Vähennetään vastakkainasettelua metsästyksen ja muun käytön välillä
- Parannetaan monipuolisia ja kestäviä metsästyksen sekä vapaa-ajan ja kaupallisen kalastuksen mahdollisuuksia ja lupatarjontaa
- Vahvistetaan kaupallisen kalastuksen kautta kotimaisen kalan tarjontaa ja huoltovarmuutta sekä luodaan edellytyksiä kalastusmatkailulle
- Kehitetään asiakaslähtöisesti eränkävynnin kestävyuden ja vaikuttavuuden seuranta

Lisäksi edistetään seuraavien maa- ja metsätalousministeriölle ja ympäristöministeriölle yhteisten tulostavoitteiden toteuttamista:

- Toimitaan lajien ja luontotyyppien monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi tiiviissä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa toteuttaen mm. Helmi-, Sotka- ja NOUSU-ohjelmien luonnonhoito- ja ennallistamistoimia
- Vahvistetaan Metsähallituksen vastuualueiden yhteissuunnittelun ja toteutuksen keinoin monimuotoisuuden kanalta tärkeiden elinympäristöjen kytkeytyneisyyttä
- Edistetään eri toimenpitein eri asiakasryhmien mahdollisuuksia päästä luontoon sekä turvallisuuden tunnetta näissä kohtaamisissa
- Kehitetään kysyntälähtöisesti, kustannustehokkaasti ja vastuullisesti tuotettuja luonnon virkistys- ja matkailukäytön palveluja
- Ennaltaehkäistään ja estetään luonto- ja erärikollisuutta toteuttamalla valtion maiden ja vesien valvontaa yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten ja sidosryhmien kanssa

— Vastataan luonnonsuojelualueiden, luontotyyppien ja lajiston tietojärjestelmien (ULJAS) ylläpidosta ja tietosisäl-
töjen laadun parantamisesta ja jatkaa luonnonsuojelun tietojärjestelmien uudistamistyötä

Metsähallituksen maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsä-
hallituksen julkisille hallintotehtäville kertyvän tuloja arviolta 6 900 000 euroa, joista metsästyksen ja kalastuksen
tuloja 6 400 000 euroa ja metsäpuiden siemenen myyntituloja 500 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon varautuminen Pohjois-Suomen laajojen siemenkeräysten toteuttamis-
een. Määrärahaa on varattu tarkoitukseen vuosittain 900 000 euroa. Metsäpuiden siementen hankinta ja varmuusva-
rastointi Pohjois-Suomen alueella on Metsähallituksesta annetun lain 5 §:n 7 kohdan mukaisesti Metsähallituksen
julkinen hallintotehtävä.

Määrälliset tavoitteet Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville

	2023 toteutuma	2024 tavoite	2025 esitys
Kokonaiskäyntimäärät: kansallispuistot ja muut yleisökohteet (milj. kpl)	8,7	8,8	8,9
Luontokeskusten ja maastopalveluiden asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	4,5	4,5	4,3
Metsästäjien ja kalastajien asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,72	3,8	3,8
Valtion kalastonhoitomaksujen lkm	286 779	280 000	280 000
Erävalvonnan asiakaskontaktit, kpl	6 839	7 000	7 200
Metsästyksen saalispalautteiden osuus lupien määrästä, %	53,5	55	55

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Luonnon virkistyskäyttö	3 812 000
Eräasiat	2 168 000
Muut tehtävät	1 110 000
Yhteensä	7 090 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Erävalvonta, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Palkkausten tarkistukset	26
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-80
Yhteensä	-154

2025 talousarvio	7 090 000
2024 talousarvio	7 244 000
2023 tilinpäätös	8 696 000

70. Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Maanmittauslaitoksen toiminnasta aiheutuvat menot sekä kiinteistötoimistusten tukemisesta aiheutuvat menot.

Toimintaympäristö

Yleiset talouden suhdanteet vaikuttavat erityisesti maanmittaustoimituksiin ja kirjaamisasioihin sekä niihin liittyvien tietopalveluiden kysyntään. Näillä kysyntämuutoksilla on merkittäviä vaikutuksia Maanmittauslaitoksen tulokertymään. Myös muuttunut turvallisuusympäristö vaikuttaa Maanmittauslaitoksen toimintaan.

Kiinteistöjärjestelmän ja huoneistotietojärjestelmän ylläpidolla ja palveluilla luodaan edellytyksiä mm. toimivalle markkinataloudelle, luotokselle, kiinteistö- ja asuntomarkkinoille ja luonnonvarojen kestäväälle hyödyntämiselle. Valtakunnallisilla peruspaikkatiedoilla on tärkeä rooli yhtenäisenä koko maan kattavana paikkatiedon hyödyntämisen yleisenä pohja-aineistona. Perustietovarantojen rooli hallinnon ja siihen liittyvien palveluiden järjestämisessä vahvistuu osana digitaalista kansallista palveluarkkitehtuuria ja perustietovarannoilla on tärkeä rooli yksityisen sektorin palveluiden mahdollistajana.

Huoneistotietojärjestelmällä luodaan edellytykset osakkeilla hallittavien asuinhuoneistojen omistaja- ja huoneistotietojen rekisteröinnille sekä asuinhuoneistojen vaihdantaan ja vakuushallintaan. Järjestelmässä uudet asuntoyhtiöt perustetaan vain digitaalisesti eikä osakekirjoja paineta. Ennen 1.1.2019 perustettujen asunto-osakeyhtiöiden osakeluteloista on siirretty huoneistotietojärjestelmään vuoden 2023 lopussa 92%. Hankkeen seuraavassa vaiheessa toteutetaan huoneistotietojärjestelmän laajentaminen käsittämään taloyhtiöiden ja osakehuoneistojen hallinnollisia tietoja. Jatkon toteutukseen on myönnetty Suomen RRF-ohjelman mukaista elpymis- ja palautumistukivälineen mukaista rahoitusta.

Asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ohjaavat palvelutuotantoa ja strategiset kehittämishankkeet painottuvat edelleen digitaalisiin palveluihin sekä IT-kehittämistarpeiden täyttämiseen. Kehittämishankkeet ja tehtävät hoidetaan usein yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Asiakkaan näkökulmasta eri toimijoiden väliset rajat pyritään poistamaan näkyvistä ja pyritään kohti kansalaisen keskitettyjen palvelujen käyttöä. Palveluiden ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisen, tietosuojan ja tieto- ja kyberturvan merkitys kasvaa edelleen, mikä edellyttää, että vastuut ovat selkeitä palveluketjuissa ja yhteistyössä.

Metsähovin geodeettisen tutkimusaseman teknisen infrastruktuurin ajanmukaistaminen saatetaan loppuun ja aseman toimintaa kehitetään vastaamaan modernin geodeettisen perusaseman tarpeita. Metsähovi ja Maanmittauslaitoksen FinnRef-verkko ovat ne kansalliset infrastruktuurit, joiden avulla ylläpidetään jatkuvasti koordinaatti- ja korkeusjärjestelmien perustana olevia geodeettisia seurantajärjestelmiä ja tuetaan paikantamisen luotettavuutta Suomessa. Paikkatietoalaa tukevan tutkimuksen merkitys korostuu digitalisoituvassa yhteiskunnassamme tuottaen laajasti hyötyä esimerkiksi liikenteessä, metsätaloudessa ja maataloudessa.

Tilusjärjestelyillä voidaan pysyvästi vaikuttaa heikon tilusrakenteen aiheuttamiin lisäkustannuksiin ja haittoihin, alentaa ilmastopäästöjä ja parantaa liikenneturvallisuutta.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2025 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen -politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteluissa esitetyjä yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet ja tunnusluvut:

Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta:

— maaomaisuuden ja osakehuoneistojen rekisteröinti- ja tietopalvelutoiminnot turvaavat kansallista omistus- ja vaakuusjärjestelmää

— peruspaikkatietojen ja referenssijärjestelmien kehittäminen ja palvelut turvaavat paikantamisen perustan

— tukipalvelut ja tutkimus tukevat paikkatietojen yhteen toimivuutta ja kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittymistä.

Tunnusluvut

	2022 toteutuma	2023 tavoite	2024 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus			
KMTK-yhteistyössä mukana olevien kuntien kokonaismäärä vuoden lopussa	94	95	110
KTJ perusparannusohjelman kattavuusindeksi	66	69	72
Tietovarastojen hyödyntäminen, kasvu edellisestä vuodesta, %	-1	10	3
Sähköisten palveluiden häiriöttömyys, %	99,9	99,9	99,9
Osakehuoneistorekisterin kattavuus, %	10	75	85
Tie- ja rakennustietojen täydellisyys, %	97,0	96,0	96,0
Metatietopalvelun saatavuus, %	99	99	99

01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 51 605 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Maanmittauslaitoksen omarahoitusosuutena yhteisrahoitteisissa tutkimushankkeissa
- 2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) viraston toimintaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 5 000 000 euroa huoneistotietojärjestelmään (RRF pilari2) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Selvitysosa: Maanmittauslaitoksen *tehtävänä* on toimialallaan:

- huolehtia kiinteistönmuodostamis- ja tilusjärjestelytoiminnasta
- harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- huolehtia paikantamisen perustasta ja peruspaikkatietojen tuottamisesta sekä tuottaa asiantuntijapalveluita yhteiskunnan käyttöön
- huolehtia tarvittavien rekisterien ylläpitämisestä
- huolehtia alan yleisestä kehittämisestä ja osallistua kansainväliseen yhteistyöhön
- hoitaa ne muut tehtävät, jotka erikseen säädetään tai maa- ja metsätalousministeriö määrää sen suoritettaviksi.

Maanmittauslaitos tukee pääloukkaperusteluissa sekä luvun 30.70 selvitysosassa esitettyjen *toimialan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden* tavoitteiden saavuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Maanmittauslaitokselle vuoden 2025 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen luvun 30.01 selvitysosassa todetut toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet.

EU:n elpymisvälineen tuloilla rahoitetaan huoneistotietojärjestelmän jatkovaihetta.

Maanmittauslaitoksen päätoimintojen kustannukset, tuotot ja henkilötyövuodet

	2023 tilinpäätös			2024 arvio			2025 arvio		
	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv	Kust. 1 000 €	Tuotot 1 000 €	Htv
Kiinteistötoimitukset	44 982	38 641	527	41 535	41 535	510	42 995	42 995	511
Tilusjärjestelytehtävät	3 892	25	45	4 400	-	50	4 000	-	44
Kirjaamistehtävät	36 776	29 437	457	38 700	37 200	522	39 656	38 656	518
Perustietovarantojen ylläpito	35 460	1 951	388	37 430	3 144	405	34 000	2 895	366
Tietopalvelu	14 614	16 900	97	17 904	17 904	113	15 249	16 011	93
Maanmittaus ja paikkatietosektorin tutkimus, kehittäminen ja asiantuntijapalvelut	17 603	6 701	247	17 250	5 913	230	17 670	6 034	225
Yhteensä	153 327	93 655	1 762	157 219	105 696	1 830	153 570	106 591	1 757

Viraston tunnusluvut

	2023 toteutuma	2024 tavoite	2025 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Kokonaistuottavuus	96,9	101,5	101,5
Asiakkaiden kokonaistyytyväisyys, %	91	88	88
Tilusjärjestelytuotanto, muunnetut ha	9 310	9 300	7 200
Tieteelliset referoidut julkaisut, kpl	127	110	110
Yrityspalveluiden digitalisaatioaste, %	96,9	101,5	101,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Bruttomenot	152 206	156 859	158 196
Bruttotulot	93 655	105 696	106 591
Nettomenot	58 551	51 163	51 605
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	20 111		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	9 758		

Bruttotulot ovat yhteensä 106 591 000 euroa, tästä on yhteisrahoitteisen toiminnan tuloja 5 904 000 euroa, maksullisen toiminnan tuloja 97 792 000 euroa ja muita tuloja 2 895 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	82 157	93 596	95 102
— muut tuotot	2	-	-
Tuotot yhteensä	82 159	93 586	95 102
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	62 983	66 339	66 397
— osuus yhteiskustannuksista	31 595	29 247	28 705
Kustannukset yhteensä	87 951	93 302	96 102
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-12 419	-2 000	-1 000
Kustannusvastaavuus, %	87	98	999
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	2 293	3 653	2 690
— muut tuotot	526	-	-
Tuotot yhteensä	2 819	3 653	2 690
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 664	2 686	1 978
— osuus yhteiskustannuksista	942	748	578
Kustannukset yhteensä	2 606	3 470	2 556
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	213	183	135
Kustannusvastaavuus, %	108	105	105

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	4 636	4 126	4 569
— EU:lta saatava rahoitus	1 078	579	1 063
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	276	609	272
Tuotot yhteensä	5 989	5 313	5 904
Hankkeiden kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	5 835	5 821	5 608
— osuus yhteiskustannuksista	4 996	4 805	6 200
Kustannukset yhteensä	10 831	10 626	11 808

	2023 toteutuma	2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-4 842	-5 313	-5 904
Omarahoitusosuus, %	45	50	50

Kansainvälisten jäsenmaksujen osuudeksi määrärahasta arvioidaan noin 40 000 euroa.

Määrärahaa käytetään arviolta 5 900 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avaruustilannekeskus	445
EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen (siirto momentilta 32.20.50)	146
EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen (siirto momentilta 32.20.50) (v. 2024 rahoitus)	-146
Tutkimuslaitosten post doc -ohjelma	470
Palkkausten tarkistukset	127
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-130
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-470
Yhteensä	442

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2025 talousarvio	51 605 000
2024 II lisätalousarvio	1 000 000
2024 talousarvio	51 163 000
2023 tilinpäätös	48 198 000

40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) uusjakojen tukemisesta annetun lain (1423/2014) mukaisten toimenpiteiden sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 21 ja 22 §:n mukaisten menojen maksamiseen

3) kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) 3 §:n 5 momentissa tarkoitettujen toimituksen suorittamisesta aiheutuvien kustannusten ja korvausten maksamiseen uusjakojen osalta.

Selvitysosa: Määräraha käytetään pelto-tilusjärjestelyjen tukemiseen. Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että asianosaisilta takaisinperittävä lainaosuus määrärahasta on noin 50 % ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 50 %.

2025 talousarvio	2 000 000
2024 talousarvio	2 000 000
2023 tilinpäätös	2 000 000